

КАРАР

10.02.2020

Кукмара шәһәре

КАРАР

№ 143

«2018 – 2020 елларга Кукмара муниципаль районы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү» муниципаль программасына үзгәрешләр кертү турында

Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты житәкчесенә 2017 елның 25 декабрәдәгә 834 номерлы карары белән расланган «2018 – 2020 елларга Кукмара муниципаль районы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү» муниципаль программасын әлегә карарның кушымтасы нигезендә яңа редакциядә баян итәргә.

Башкарма комитет житәкчесе

А. Х. Гарифуллин

Кукмара муниципаль районы
Башкарма комитеты җитәкчесенә
10.02.2020 елның 143 номерлы
караына кушымта

**Муниципаль программа
ПАСПОРТЫ**

Программаның исеме	«2018 – 2020 елларга Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы гражданның социаль ярдәм күрсәтү» муниципаль программасы (алга таба – Программа)
Муниципаль заказчы – Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты
Программаның башкаручылары төп	<ul style="list-style-type: none">- Башкарма комитет, Опека һәм попечительлек бүлеге, Мәгариф идарәсе, Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе, Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе- Кукмара жирле инвалидлар иҗтимагый оешмасы;- ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге;- ГКУ «Кукмара районы халыкны эш белән тәмин итү үзәге»;- ГАУЗ «Кукмара РҮХ»;- «Кукмара Транспорт» ЖЧЖ;- «Чиста шәһәр» ЖЧЖ;- Жирлек башлыклары
Программаның максаты:	Социаль ярдәм күрсәтү һәм социаль хезмәт күрсәтүнең нәтиҗәле адреслы системасын булдыру, шулай ук аерым категория гражданның тормыш сыйфатын күтәрү
Программаның бурычлары	<ul style="list-style-type: none">- Муниципаль район гражданның аерым категорияләренә федераль һәм республика законнары, муниципаль норматив-хокукий актларда билгеләнгән социаль ярдәм чараларын бирү;- Муниципаль район гражданның аерым категорияләренә тормыш сыйфатын күтәрү һәм социаль ярдәм күрсәтү чараларын күрсәтү;- Ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясенәнмәхрүм калган балаларны гаиләгә тәрбиягә урнаштыру өчен

	<p>уңайлы шартлар тудыру;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Муниципаль районның опека һәм попечительлек органы эшчәнлеген тәмин итү - Мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы муниципаль белем бирү оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенә бер өлешен компенсацияләүне тулысынча түләү; - Муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларга тулы күләмдә түләүсез туклану бирү; - Татарстан Республикасында инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре (алга таба – МГН) тормыш эшчәнлегенә өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларның һәм хезмәтләрнең үтемлелеген арттыру. - Жәмгыятьтә социаль таркаулыкны жиңү һәм муниципаль районда инвалидлар проблемаларына һәм инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен уңайлы тормыш мохитен тәмин итү проблемасына уңай караш формалаштыру
Программаны тормышка ашыру сроклары һәм этаплары	2018 – 2020 еллар
Ярдәмче программалар исемлеге	<ol style="list-style-type: none"> 1. 2018 – 2020 елларга «Социаль түләүләр»; 2. «2018 – 2020 елларга гаиләләрнең социаль-икътисадый хәлен яхшырту»; 3. 2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит»
Еллар һәм чыганаclar буенча бүленеп, программаны финанслау күләме	Кукмара муниципаль районы бюджеты хисабына Программаны финанслауның гомуми күләме 88760,2 сум эшkil итә, ул исәптән еллар буенча 2018 елга – 16595,4 мең сум, 2019 елга – 34144,6 мең сум, 2020 елга – 38020,2 мең сум. Программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм, тиешле бюджетларның мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.
Программаның максатларын һәм бурычларын тормышка ашыруның көтелгән ахыргы нәтижәләре – нәтижәләргә бәяләү индикаторлары	<p>Программаны гамәлгә ашыру 2020 елга мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - социаль ярдәмгә хокуклы һәм аларны билгеләү өчен мөрәжәгать иткән аерым категория граждaннарга социаль ярдәм чараларын 100 процент дәрәжәсендә бирүне тәмин итәргә; - районда гаиләләрдә тәрбияләнүче ятим һәм ата-ана тәрбиясеннән мөхрүм калган балалар өлешен 98,8 процентка кадәр арттырырга; - ата-ана тәрбиясеннән мөхрүм калган балаларны

урнаштыруның барлык рәвешләрендә дә социаль түләүләргә 100 процент дәрәжәсендә бирүне тәмин итәргә;

- тормыш эшчәнлегенә өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларның һәм хезмәт күрсәтүләрдән файдалануның мөмкин булуын уңай бәяләүче инвалидлар өлешен муниципаль райондагы инвалидлар санының 55,0 проценты дәрәжәсенә жеткерергә;

- инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркеме өчен социаль, транспорт, инженерлык инфраструктурасының өстенлекле объектларының өлешен муниципаль районда өстенлекле объектларның гомуми санының 45,0 проценты дәрәжәсенә жеткерергә;

- МГН ташу өчен жиһазландырылган гомуми файдаланудагы автомобиль транспортының хәрәкәт составы паркы өлешен әлеге күчмә составның муниципаль районындагы паркының 11,7 проценты дәрәжәсенә жеткерергә;

- физкультура һәм спорт белән даими шөгыльләнүче 6 яшьтән 18 яшькә кадәр булган физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар һәм инвалидлар өлешен әлеге категориядәге халыкның 15,0 проценты дәрәжәсенә жеткерергә;

- халыкның инвалидлар проблемаларына мөнәсәбәт уңай бәяләүче инвалидларның өлешен Татарстан Республикасында сорашып-белешүдә катнашкан инвалидларның гомуми санының 49,8 проценты дәрәжәсенә жеткерергә;

I. Программаны тормышка ашыру өлкәсе характеристикасы.

Программа хәл итүгә юнәлдерелгән проблемалар

Әлеге Программа «Татарстан Республикасы дәүләт программаларын эшләү, тормышка ашыру һәм нәтижәләгән бәяләү тәртибен һәм Татарстан Республикасы дәүләт программалары исемлеген раслау турында» 2012 елның 31 декабрдәге 1199 номерлы Татарстан Республикасы Министрлар Кабинеты карары, «Кукмара муниципаль районы муниципаль программаларын эшләү, тормышка ашыру һәм нәтижәләгән бәяләү тәртибен раслау турында» 2014 елның 27 маендагы 238 номерлы Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты карары нигезендә эшләнгән.

Программа, аларның эффектлылыгын һәм нәтижәләгән арттыру максатында, кабул ителгән ачык норматив йөкләмәләренә тормышка ашыруны һәм гражданнарга социаль ярдәм чараларының барлыкка килгән системаларын модернизацияләүне тәмин итә торган эшчәнлек юнәлешләрен билгели.

Кукмара муниципаль районында 52000 кеше яши, шул исәптән 23% тан артыгы – балалар; 46% ы – эшкә яраклы яшьтәге гражданнар; 31% ы – эш яраклы яшьтән өлкәнрәкләр.

Муниципаль районда урнашкан халыкны социаль яклау системасы түбәндәгеләренә үз эченә ала:

- гражданнарның төрле категорияләренә, федераль һәм республика законнарында һәм муниципаль норматив-хокукый актларда каралган социаль түләүләр, компенсацияләр, субсидияләр, пособиеләр; гражданнарның, шул исәптән балаларның, балалары булган гаиләләренә, инвалидларның, эшкә сәләтсез өлкәннәренә тормыш дәрәжәсен күтәрү өчен дәүләт социаль ярдәменә төрле төрләрен бирү;
- балигъ булмаганнарны, эшкә сәләтсез яки тулысынча эшкә яраксыз гражданнарга карата да опекага һәм попечительлеккә алу;
- балаларга, шулай ук балалы гаиләләргә кайбер өстәмә чаралар;
- халыкка социаль хезмәт күрсәтү учреждениеләре тарафыннан төрле социаль хезмәтләр күрсәтү;
- инвалидлар һәм башка аз хәрәкәтләнүче төркем өчен уңайлы тормыш мөхите булдыру.

Муниципаль районда халыкны социаль яклау өлкәсендә Россия Федерациясе дәүләт хакимияте органнары һәм Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнары арасында вәкаләтләр бүлешү шартларында гамәлгә ашырыла торган дәүләт социаль йөкләмәләрен һәм бюджет системасы дәрәжәләре буенча гражданнарның аерым категорияләренә социаль ярдәм чаралары бирү буенча тиешле чыгым йөкләмәләрен вакытында һәм тулы күләмдә үтәү оештырылган.

Россия Федерациясе Хөкүмәте һәм Татарстан Республикасы Хөкүмәте, муниципаль районның башкарма хакимияте органнары тарафыннан халык керемә арттыру буенча кабул ителә торган чаралар гаиләләренә матди хәлен яхшырта һәм аз керемле гражданнар санының кимүенә сәбәп була.

Республикадагы сыман районда да балигъ булмаган балаларны, шулай ук балалы гаиләләренә социаль яклау системасы үсеш алган.

Муниципаль районда халыкны социаль яклау өлкәсендә тормышка ашырыла торган дәүләт сәясәтенең өстенлекле юнәлешләре түбәндәгеләр:

1) сыйфатка һәм файдалану мөмкинлегенә карата таләпләрдән чыгып, халыкны социаль яклау өлкәсендә гражданнарга дәүләт хезмәтләре күрсәтүне камилләштерү;

2) гаиләдә баланы саклап калуны тәмин итә торган гаиләне социаль яклау системасын ныгыту, авыр тормыш ситуациясенә эләккән балаларның тормышы һәм үсеше өчен уңайлы шартлар тудыру, ата-ана тәрбиясеннәнмәхрүм калган балаларны гаиләгә урнаштыруның төрле формаларын үстерү;

3) гражданнарга, беренче чиратта ветераннарга һәм инвалидларга социаль хезмәт күрсәтү системасын камилләштерү;

4) Инвалидларның һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче башка төркемнәренен аерым ихтыяжларын исәпкә алып, тормыш эшчәнлегенең төп чикләүләреннән чыгып, тоткарлыксыз файдалана алу һәм хезмәтләр алу өчен социаль инфраструктураның өстенлекле объектларыннан файдалану мөмкинлеген тәмин итү.

Халыкны социаль яклау өлкәсендә дәүләт социаль йөкләмәләренен үтәлешен камилләштерү, киң катлау файдаланучыларга сыйфатлы дәүләт хезмәтләрен алу мөмкинлеген арттыру яңа технологияләрен, инновацион алымнарны кертмиңә, шулай ук дәүләт хезмәтләрен электрон рәвештә күрсәтүгә күчүдән башка мөмкин түгел.

II. Программаның төп максатлары, бурычлары һәм аны тормышка ашыруның көтелгән төп ахыргы нәтижәләрен, срокларын һәм этапларын тасвирлау

Хәзерге вакытта гамәлдәге законнар һәм халыкка социаль ярдәм күрсәтү өлкәсендә билгеләнгән вәкаләтләр нигезендә гражданнарның социаль гарантияләрен гамәлгә ашыру Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнары, шул исәптән муниципаль район эшчәнлегенең мөһим юнәлеше булып тора.

Программаның максаты – социаль ярдәм күрсәтү һәм социаль хезмәтләр күрсәтүнең нәтижәле адреслы системасын булдыру, шулай ук аерым категорияләрдәге гражданнарның тормыш сыйфатын яхшырту.

Программаның бурычлары:

- Муниципаль район гражданнарының аерым категорияләренә федераль һәм республика законнары, муниципаль норматив-хокукый актларда билгеләнгән социаль ярдәм чараларын бирү;

- Муниципаль район гражданнарының аерым категорияләренен тормыш сыйфатын күтәрү һәм социаль ярдәм күрсәтү чараларын күрсәтү;

- Ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гаиләгә тәрбиягә урнаштыру өчен уңайлы шартлар тудыру;

- Муниципаль районның опека һәм попечительлек органы эшчәнлеген тәмин итү;
- Мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы муниципаль мэгариф оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенә бер өлешен компенсацияләүне тулысынча түләү;
- Муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларга тулы күләмдә түләүсез туклану бирү;
- Татарстан Республикасында инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре (алга таба – МГН) тормыш эшчәнлегенә өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларның һәм хезмәтләрнең үтемлелеген арттыру.
- Жәмгыятьтә социаль таркаулыкны жиңү һәм муниципаль районда инвалидлар проблемаларына һәм инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен уңайлы тормыш мохитен тәмин итү проблемасына уңай караш формалаштыру.

Моннан тыш, жәмгыятьтә гаилә, бала, жаваплы ата-ана кыйммәтләрен формалаштыру; социаль куркыныч хәлдә булган гаиләләр санын киметү; ата-ана хокукыннан мәхрүм итү очраklarын киметүгә, «риск төркеменә» керүче гаиләләргә ачыклауга, аларны социаль яктан тәмин итүгә һәм реабилитацияләүгә, гаиләләрдә балалар белән рәхимсез мөгамәлә очраklarының кимүенә ярдәм итүче нәтижәле механизмнар булдыру, ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балалар саны кимү аеруча актуаль булып тора.

Муниципаль программа нәтижәләрен бәяләү индикаторлары әлеге программаның 2 нче кушымтасында күрсәтелгән.

Муниципаль районда әлеге максатларга һәм бурычларга ирешү 3 ярдәмче программаны гамәлгә ашыру кысаларында гамәлгә ашырылачак:

1. 2018 – 2020 елларга «Социаль түлүүләр»;
2. «2018 – 2020 елларга гаиләләргә социаль-икътисады хәлен яхшырту»;
3. 2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит»

Программаны тормышка ашыру вакыты – 2018 – 2020 еллар.

III. Программаны ресурслар белән тәмин итүне нигезләү

Программаны Кукмара муниципаль районы бюджеты хисабыннан финанслауның гомуми күләме 88760,2 мең сум тәшкил итә, шул исәптән еллар буенча 2018 ел – 16595,4 мең сум, 2019 ел – 34144,6 мең сум, 2020 ел – 38020,2 мең сум. Программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм, тиешле бюджетларның мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертелергә тиеш.

Программаны ресурслар белән тәмин итү буенча жентекле мәгълүмат әлеге программаның 2 нче кушымтасында күрсәтелгән.

IV. Программаны тормышка ашыру механизмы

Программаның дәүләт заказчысы – координаторы – Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты Программаны башкаручылар:

Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты;

- Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе;

- Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе;

- Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе;

- Кукмара жирле инвалидлар ижтимагый оешмасы;

- ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге;

- ГКУ «Кукмара районы халыкны эш белән тәмин итү үзәге»;

- ГАУЗ «Кукмара РҮХ»;

- «Кукмара Транспорт» ЖЧЖ;

- «Чиста шәһәр» ЖЧЖ;

- Жирлек башлыктары

Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты Программаны үтәүчеләр белән берлектә Программаны тормышка ашыру барышында уртак эшчәнлекне координацияләүне, кирәк булганда аңа үзгәрешләр кертүне, шулай ук программаның нәтижәләгән бәяләүне, чираттагы финанс елына бюджет ихтыяжын формалаштыруны тәмин итә.

Программаны башкаручылар Башкарма комитетка Программа чараларын тормышка ашыру турында статистик, белешмә һәм аналитик мәгълүмат, шулай ук «Кукмара муниципаль районы муниципаль программаларын эшләү, тормышка ашыру һәм нәтижәләгән бәяләү тәртибен раслау турында» Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының 2014 елның 27 маенда кабул ителгән 238 санлы карары нигезендә финанс чараларын куллануның нәтижәләгән турында мәгълүмат тапшыралар.

V. Программаның икътисади һәм социаль нәтижәләгән бәяләү

2020 елга кадәр Идел буе федераль округының социаль-икътисади үсеш Стратегиясенә төп өстенлекләренән берсе булып халыкның тормыш шартларын һәм социаль мохит сыйфатын яхшырту билгеләнгән, шуңа күрә Программаны тормышка ашыру нәтижәләре муниципаль районның стратегик максатларына ирешүдә зур әһәмияткә ия.

Әлеге юнәлешләр буенча үткәрелә торган чаралар, социаль юнәлештәге башка чаралар белән беррәттән, кайбер төп бурычларны – халыкның тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын эзлекле рәвештә күтәрү, керемнәре Татарстан Республикасында билгеләнгән жан башына яшәү минимумы күләменә житкән яисә социаль ярдәм чаралары, шул исәптән дәүләт социаль ярдәм күрсәтү хисабына артып киткән гражданның санын арттыру – хәл итүгә ярдәм итәчәк.

Халыкка күрсәтелә торган адреслы социаль ярдәм күрсәтүне көчәйтү жәмгыяттә социаль климатны яхшыртырга, шулай ук барлык дәрәжәдәге бюджет акчаларын нәтижелерәк файдаланырга мөмкинлек бирәчәк.

Балалы гаиләләргә социаль ярдәм чараларын гамәлгә ашыру һәр гаиләнең, бигрәк тә күпбалалы гаиләнең керемән арттырырга мөмкинлек бирәчәк.

Муниципаль программаның максатлары, бурычлары, нәтижэләрен бәяләү индикаторлары
2018– 2020 елларга «Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы гражданнарына социаль ярдәм күрсәтү»

Максатның исеме	Бурычның исеме	Ахыргы нәтижэләрне бәяләү индикаторлары, процентлар	Индикатор күрсәткечләре		
			2018 ел	2019 ел	2020 ел
Муниципаль районның аерым категория гражданнарының яшәү сыйфатын күтәрү һәм социаль ярдәм чараларына хокукларын тәмин итү	Муниципаль район гражданнарының аерым категорияләренә Федераль һәм республика законнарында, муниципаль норматив-хокукый актларда билгеләнгән социаль ярдәм чараларын күрсәтү	Муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларга тулы күләмдә түләүсез туклану бирү	100	100	100
		Мәктәпкәчә белем бирү программасын гамәлгә ашыручы мөгапим оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенә бер өләшен тулы күләмдә компенсацияләүне бирү	100	100	100
		Ата-ана тәрбиясеннән мөхрүм калган балаларны гаиләгә урнаштыруның барлык рәвешләрендә дә бер тапкыр бирелә торган пособиене тулы күләмдә бирү	100,0	100,0	100,0
		Тәрбиягә алган гаиләгә балаларны карап тоту өчен тулы күләмдә вознаграждение бирү	100,0	100,0	100,0
		Тәрбиягә бала алган гаиләгә балаларны карап тотуга тулы күләмдә акча бирү	100,0	100,0	100,0
		Опекуннарның гаиләләренә балаларны карап тотуга тулы күләмдә акча бирү	100,0	100,0	100,0
		Муниципаль берәмлекләр Башкарма комитетларының опека һәм попечительлек органнарында оргтехника паркын яңарту	100	100	100
		Ятим һәм ата-ана тәрбиясеннән мөхрүм калган, гаиләләрдә тәрбияләнүче балалар өләше	98,8	98,8	98,8
	Муниципаль районда инвалидлар һәм башка	Өстенлекле объектларның гомуми исәбендә инвалидлар һәм башка МГН өчен өстенлекле социаль, транспорт,	45	45	45

	халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен тормыш эшчәнлегенә өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларның һәм хезмәтләрнең үтемлелеген арттыру	инженерлык инфраструктураларының өстенлекле объектлары өлеше			
		Гомуми файдаланудагы автомобиль транспортының күчмә составы паркының әлеге күчмә состав паркында МГН ташу өчен жиһазландырылган өлеше	11,7	11,7	11,7
		Әлеге категориядәге халыкның гомуми исәбендә даими рәвештә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнүче 6 яшьтән 18 яшькә кадәрге мөмкинлекләре чикләнгән затлар һәм инвалидлар өлеше	15,0	15,0	15,0
	Жәмгыятьтә социаль аңлашылмаучанлыкны жиңеп чыгу һәм инвалидлар проблемаларына, муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар өчен уңайлы тормыш мөхитен тәэмин итү проблемасына уңай караш формалаштыру	Инвалидларның гомуми исәбендә халыкның инвалидлар проблемаларына мөнәсәбәтен уңай бәяләүче инвалидлар өлеше	49,6	49,7	49,8

Дәүләт программасын тормышка ашыруны ресурслар белән тәэмин итү
2018– 2020 елларга «Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү»

Ярдәмче программаның исеме	Финанслау чыганагы	Финанслау күләме (мең сум)		
		2018 ел	2019 ел	2020 ел
2015 – 2017 елларга «Социаль түләүләр»	Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты	7 148,1	8 774,0	8 324,0
2015 – 2017 елларга «Гаиләләрнең социаль- икътисадый хәлен яхшырту»	Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты	9 061,1	24 981,2	29 310,7
2015 – 2017 елларга «Уңайлы мохит»	Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты	386,2	389,4	385,5
Программа буенча барлыгы еллар буенча		16 595,4	34 144,6	38 020,20
Программа буенча барлыгы			88760,2	

**2018 – 2020 елларга «Социаль түлүүләр» ярдәмче программалары
ПАСПОРТЫ**

Ярдәмче программаның исеме	2018– 2020 елларга «Социаль түлүүләр» ярдәмче программасы	
Дәүләт заказчысы – Программаның координаторы	Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты	
Программаны башкаручылар	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе, муниципаль белем бирү оешмалары	
Ярдәмче программаның максаты	Муниципаль районның аерым категория гражданның яшәү сыйфатын күтәрү һәм социаль ярдәм чараларына хокукларын тәэмин итү	
Ярдәмче программаның бурычлары	Муниципаль район гражданның аерым категорияләренә федераль һәм республика законнары, муниципаль норматив-хокукый актларда билгеләнгән социаль ярдәм чараларын бирү;	
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2018 – 2020 еллар	
Ярдәмче программаны финанслауның еллар һәм чыганаclar буенча бүленгән күләмнәре	2018 – 2020 елларда Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 24246,1 мең сум тәшkil итә	
	Елы	Барлығы (мең сум)
	2018	7148,1
	2019	8774,0
	2020	8324,0
Ярдәмче программаны финанслау күләме алдан фаразланган характерга ия һәм тиешле финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты проекты формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә		

	тиеш
Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын (нәтижеләрне бәяләү индикаторлары) тормышка ашыруның еллар буенча бүленгән көтелгән ахыргы нәтижеләре	Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру 2020 елга кадәр ел саен түбәндәгеләрне бирүне тулы күләмдә тәмин итәргә мөмкинлек бирчәк: барлык укучыларга да бушлай туклану.

I. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлкәсенен характеристикасы.

Әлеге ярдәмче программа гражданның аерым категорияләренә социаль ярдәм чараларын күрсәтү өлешендә Россия Федерациясе субъектлары өчен билгеләнгән вәкаләтләрне үтәү максатларында эшләнгән. Федераль һәм республика законнары нигезендә аларга хокукы булган барлык категория гражданның ай саен (ел саен) социаль түләүләр үз вакытында һәм тулы күләмдә бирелә.

Ярдәмче программа кысаларында аерым категория гражданның социаль ярдәм чараларына, аерым алганда, муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларның барлык категорияләрен түләүсез тукландыруга хокукларын вакытында һәм тулы күләмдә тәмин итүне оештыруга юнәлдерелгән чаралар гамәлгә ашырылачак.

Туклануны оештыруны камилләштерү хәзерге вакытта балаларның сәламәтлеген саклауны тәмин итүдә иң актуаль проблемаларның берсе булып тора. Тулы кыйммәтле һәм баланслы туклану авыруларны профилактикалауга, эшкә сәләтлелекне һәм өлгерешне арттыруга, балалар һәм яшүсмерләрнең физик һәм акыл үсешенә ярдәм итә, аларның киләчәк тормышка җайлашуы өчен уңайлы шартлар тудыра.

Тикшеренүләр күрсәткәнчә, алиментар-бәйлә авырулар укучыларның гомуми санының 5,7 процентка якынын (тән массасы житмәү – 1,5 процент, симезлеге – 1,2 процент, анемия – 0,3 процент, ашкайнату органнары авырулары – 2,2 процент, тире һәм тире асты май клетчаткасы – 0,4 процент, шикәр диабеты – 0,1 процент) тәшкил итә. Сулыш органнары, сөяк-мускул авырулары белән беррәттән, мәктәп укучыларының авырулар саны структурасында әйдәүче урынны ашкайнату органнары авырулары алып тора.

«2018 елга айлык акчалата һәм башка төр түләүләр күләмнәре турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2017 елның 8 сентябрәдәге 641 нче карары нигезендә, муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларны тукландыру өчен түләү күләме 2017 елда көн саен 6 сум 80 тиен тәшкил итте. 2018 елның 1 гыйнварыннан көндәлек түләү 7 сум 10 тиен тәшкил итәчәк.

«Күп балалы гаиләләргә социаль ярдәм чаралары турында» 1992 елның 5 маендагы 431 номерлы Россия Федерациясе Президенты Указын (2003 елның 25 февралендәге редакция) үтәү йөзеннән, муниципаль берәмлек Башкарма комитетының социаль якланмаган гаиләләрдәге балаларны түләүсез тукландыруны регламентлаштыручы карары нигезендә 2016/2017 уку елында бушлай кайнар аш белән барлык укучылар да тәмин ителгән.

Гомуми белем бирү оешмаларында укучыларны тукландыруны оештыруга карата бердәм санитар-эпидемиологик таләпләр билгеләү максатыннан гомуми белем бирү учреждениеләрендә укучыларның туклануын оештыруга карата санитар-эпидемиологик таләпләр нигезендә (СанПиН 2.4.5.2409-08), Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгы тәкъдире буенча, гомуми белем бирү оешмалары өчен бердәм яқынча меню эшләнде һәм 2015 елдан башлап барлык гомуми белем бирү оешмалары өчен бердәй меню кертелде.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары, бурычлары һәм аны тормышка ашыруның көтелгән төп ахыргы нәтижәләрен, срокларын һәм этапларын тасвирлау

Ярдәмче программаның максаты – тормыш сыйфатын күтәрү һәм муниципаль район гражданның аерым категорияләренә социаль ярдәм чаралары күрсәтү хокукларын тәмин итү.

Куелган максатка ирешү өчен, гражданның аерым категорияләренә федераль һәм республика законнарында билгеләнгән социаль ярдәм чараларын бирү күздә тотыла.

Муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларны тукландыруны тәмин итү бурычын гамәлгә ашыру кысаларында муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларны тукландыруны тәмин итәргә кирәк.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләрен бәяләү индикаторлары турында белешмәләр Ярдәмче программаның кушымтасында бирелгән.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары – 2018 – 2020 еллар.

III. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәмин итүне нигезләү

2018 – 2020 елларда Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 24246,1 мең сум тәшкил итә

Елы	Барлыгы (мең сум)
2018	7 148,1
2019	8 774,0
2020	8 324,0

Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерда һәм, тиешле бюджет мөмкинлекләрен исәпкә алып, ел саен төзәтмәләр кертеләргә тиеш.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыру механизмы

Ярдәмче программаның муниципаль заказчысы – координаторы булып Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты тора. Программаны Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе, мәктәпкәчә, башлангыч, төп, урта гомуми белем бирү программаларын тормышка ашыручы муниципаль оешмалар башкара.

Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе түбәндәгеләрне башкара:

чаралар үтәлешенә барышын контрольдә тоту;

бүлөп бирелә торган финанс чараларының башкаручылар тарафыннан рациональ кулланылышын контрольдә тоту;

Ярдәмче программа чаралары киселешендә узган чор өчен ярдәмче программа үтәлеше буенча хисап (квартал, еллык) формалаштыру;

Чираттагы финанс елына Ярдәмче программа чараларын ассигнованиеләү өчен жыелма бюджет гаризасын билгеләнгән тәртиптә эзерләү һәм бирү.

Ярдәмче программада каралган чараларны финанслау тәртибе, шулай ук гамәлгә ашыру механизмы федераль һәм республика законнары, муниципаль норматив-хокукий актлар белән билгеләнгән. Ярдәмче программага билгеләнгән тәртиптә өстәмәләр һәм үзгәрешләр кертелә ала.

Район башкарма комитетының Мәгариф идарәсе, «ТР Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының үзәкләштерелгән бухгалтериясе» муниципаль учреждениясе Ярдәмче программаны тормышка ашыру турында статистик, белем һәм аналитик, шулай ук финанс чараларын куллануның нәтижәләлеге турында, билгеләнгән формаларны тугырып, мәгълүматны квартал саен Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгына тапшыралар.

V. Ярдәмче программаның икътисадый һәм социаль нәтижәләлеген бәяләү

Әлеге юнәлешләр буенча үткәрелә торган чаралар, социаль юнәлештәге башка чаралар белән беррәттән, кайбер төп бурычларны – халыкның тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын эзлекле рәвештә күтәрү, балалары булган гаиләләр керемнәрен арттыру, керемнәре Татарстан Республикасында билгеләнгән жан башына яшәү минимумы күләменә житкән яисә социаль ярдәм чаралары, шул исәптән дәүләт социаль ярдәм күрсәтү хисабына артып киткән гражданның санын арттыру – хәл итүгә ярдәм итәчәк.

2018 – 2020 елларга «Социаль
түлүүләр» ярдәмче программасына
1 нче кушымта

2018 – 2020 елларга «Социаль түлүүләр»

Ярдәмче программаның максатлары, бурычлары, нәтижеләрен бәяләү индикаторлары

Максатның исеме	Бурычның исеме	Ахыргы нәтижеләрне бәяләү индикаторлары, процентлар	Индикаторлар күрсәткечләре, еллар буенча, % ларда		
			2018	2019	2020
Социаль ярдәм күрсәтүнең нәтижәле адреслы системасын булдыру һәм социаль хезмәтләр күрсәтү, шулай ук аерым категорияләрдә ге гражданның тормыш сыйфатын күтәрү.	Муниципаль район гражданның аерым категорияләренә тормыш сыйфатын күтәрү һәм социаль ярдәм чараларын күрсәтү	Муниципаль гомуми белем бирү оешмаларында укучыларга түлүсез туклану тәкъдим итү	100	100	100

2018 – 2020 елларга «Гаиләләренә социаль-икътисадый хәлен яхшырту» ярдәмче программасы

ПАСПОРТЫ

Ярдәмче программаның исеме	2018 – 2020 елларга «Гаиләләренә социаль-икътисадый хәлен яхшырту» ярдәмче программасы (алга таба – Ярдәмче программа)
Подпрограмманың муниципаль заказчысы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаның төп эшләүчеләр	Башкарма комитет, Опека һәм попечительлек бүлеге, Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе
Ярдәмче программаның максаты	<ul style="list-style-type: none"> - Гаиләгә һәм гаилә кыйммәтләренә ярдәм итү, ныгыту һәм яклау, гаилә тормышының сыйфатын күтәрү - Ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гаиләгә тәрбиягә урнаштыру өчен уңайлы шартлар тудыру;
Ярдәмче программаның бурычлары	<p>Муниципаль район гражданның аерым категорияләренә федераль һәм республика законнары, муниципаль норматив-хокукый актларда билгеләнгән социаль ярдәм чараларын бирү;</p> <ul style="list-style-type: none"> - муниципаль районның опека һәм попечительлек органы эшчәнлеген тәмин итү; - мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы муниципаль мәгариф оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенә бер өлешенә компенсация түләрү; - Гаиләләргә социаль ярдәм чаралары системасын үстерү; - Ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гаиләгә тәрбиягә урнаштыру өчен уңайлы шартлар тудыру; - Гаиләдә яшәү рәвешенә кыйммәт һәм иҗтимагый абруен күтәрү, җаваплы атаны һәм ананы пропагандалау; - Гаилә иминсезлеген, балалар күзәтчелеген һәм сукбайлыгын кисәтү.
Ярдәмче программаның гамәлгә ашыру сәроклары һәм	2018 – 2020 еллар

этаплары								
<p>Ярдәмче программаны финанслауның еллар һәм чыганаclar буенча бүленгән күләмнәре</p>	<p>Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 63 353,0 мең сум тәшкил итә</p> <table border="1" data-bbox="537 275 1419 537"> <tr> <td data-bbox="537 275 789 363">2018 ел</td> <td data-bbox="789 275 1419 363">9 061,1 мең сум</td> </tr> <tr> <td data-bbox="537 363 789 451">2019 ел</td> <td data-bbox="789 363 1419 451">24 981,2 мең сум</td> </tr> <tr> <td data-bbox="537 451 789 537">2020 ел</td> <td data-bbox="789 451 1419 537">29 310,7 мең сум</td> </tr> </table> <p>Ярдәмче программаны финанслау күләме алдан фаразланган характерга ия һәм тиешле финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты проекты формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш</p>		2018 ел	9 061,1 мең сум	2019 ел	24 981,2 мең сум	2020 ел	29 310,7 мең сум
2018 ел	9 061,1 мең сум							
2019 ел	24 981,2 мең сум							
2020 ел	29 310,7 мең сум							
<p>Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын (нәтижеләрне бәяләү индикаторлары) тормышка ашыруның еллар буенча бүленгән көтелгән ахыргы нәтижеләре</p>	<p>Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру 2020 елга мөмкинлек бирәчәк</p> <ul style="list-style-type: none"> - Тулы күләмдә үз вакытында тәмин итәргә; - ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гаиләгә урнаштыруның барлык формаларында бер тапкыр бирелә торган пособие билгеләү; - тәрбиягә бала алган гаиләгә балаларны карау өчен вознаграждение билгеләү; - тәрбиягә бала алган гаиләгә балаларны карап тотуга түләү билгеләү; - опекунарның гаиләләренә балаларны карап тотуга түләү билгеләү; - муниципаль берәмлек Башкарма комитетының опека һәм попечительлек органында оргтехника паркын 100 процент дәрәжәсендә яңартуны тәмин итү; - ятим һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларның гаиләләрендә тәрбияләнүче балаларның өлешен 98,8 процентка кадәр арттыру; - мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы муниципаль мәгариф оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенә бер өлешен компенсацияләүне тулысынча тәмин итәргә; 							

I. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сферасының характеристикасы.

Әлеге ярдәмче программа Россия жәмгыятенен фундаменталь нигезе буларак гаиләне ныгытуга һәм яклауга, жәмгыять тормышында гаиләнең ролен арттыруга, гаилә уңышсызлыгын кисәтү һәм булдырмауга, гаиләләрнең тормыш сыйфатын арттыруга юнәлдерелгән. Муниципаль районда балалы гаиләләргә социаль ярдәм чаралары федераль һәм республика законнары нигезендә күрсәтелә.

Гаилә бала өчен аның тулы кыйммәтле үсеш факторы булып тора. Бала хокукларын тормышка ашыру максатыннан районда максатчан эш алып барыла, шул исәптән:

ятим балаларны һәм ата-ана каравыннан мәхрүм калган балаларны үз вакытында ачыклау һәм аларны урнаштыру;

суд тарафыннан эшкә сәләтсез дип танылган һәм чикләнгән сәләтле затларны опекага урнаштыру;

тәрбиягә алган балаларны карау өчен бер тапкыр бирелә торган пособиене, айлык акчалата түлүүләрне үз вакытында билгеләү, тәрбиягә алган ата-аналарга вознаграждение;

социаль гарантияләрнең сыйфатын яхшыртуга юнәлдерелгән чаралар күрелә.

Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының опека һәм попечительлек бүлегенен балигы булмаганнарның, шул исәптән, ятим балалар һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларның, шулай ук суд тарафыннан эшкә сәләтсез яисә чикләнгән сәләтле дип танылганнарның шәхси, мөлкәти булмаган һәм мөлкәти хокукларын яклау буенча эшчәнлегенә Россия Федерациясе Граждан кодексы, Россия Федерациясе Гаилә кодексы, Россия Федерациясе Торак кодексы, Россия Федерациясе Граждан процессуаль кодексы, «Ятим балаларга һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларга социаль ярдәм күрсәтү буенча өстәмә гарантияләр турында» 1996 елның 12 декабрендәге 159-ФЗ номерлы Федераль закон», «Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекләрнең жирле үзидарә органнарына опека һәм попечительлек өлкәсендә аерым дәүләт вәкаләтләрнен бирү турында» 2008 елның 20 мартындагы 7-ТРЗ номерлы Татарстан Республикасы законы, «Опека һәм попечительлек турында» 2008 елның 24 апрелендәге 48-ФЗ номерлы Россия Федерациясе Федераль законы, федераль дәрәжәдә һәм Татарстан Республикасы дәрәжәсендә кабул ителгән һәм опека һәм попечительлек мәсьәләләрен жайга сала торган башка законнар һәм башка норматив хокукый актлар (шул исәптән алда күрсәтелгәннәр дә), шулай ук Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты

житәкчесенәң 08.05.2008 елның 8 маендагы 53 номерлы карары белән расланган опека һәм попечительлек бүлеге турындагы Нигезләмәсе нигезендә гамәлгә ашырыла.

Гаиләләрдә тәрбияләнүче ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны урнаштыру буенча мәгълүматлар	01.01.2017
Гаиләләрдә тәрбияләнүче ятим балалар һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балалар саны, шул исәптән:	166
уллыкка алынган	38
опекага (попечительлеккә) алынган	68
тәрбиягә алган гаиләләрдә	60
возмездная опека (суворовчылар)	0

Бүлекнең кадрлар составы саны – 3 хезмәткәр: бүлек начальнигы, ике әйдәп баручы белгеч. Бүлек хезмәткәрләренең саны, аларның белем дәрәжәсе һәм эш тәҗрибәсе куелган таләпләргә туры килә.

Опека һәм попечительлек бүлеге эше Кукмара муниципаль районының балигь булмаганнар эшләре һәм аларның хокукларын яклау комиссиясе, Россия Эчке эшләр министрлыгының Кукмара районы буенча бүлегенәң балигь булмаганнар эшләре буенча бүлекчәсе, Социаль яклау идарәсе һәм учреждениеләре, Пенсия фонды идарәсе, ЗАГС бүлеге, мәгариф һәм сәламәтлек саклау учреждениеләре, авыл җирлекләре башкарма комитетлары һәм башка оешмалар, учреждениеләр һәм ведомстволар белән тыгыз элемтәдә бара.

Балигь булмаган затларга һәм суд тарафыннан эшкә яраксыз яисә чикләнгән сәләтле дип танылган затларга карата опека һәм попечительлек эшчәнлеген оештыру һәм гамәлгә ашыру мәсьәләләре даими рәвештә гаиләләр белән эшләү буенча ведомстволар социаль-тернәкләндерү консилиумы утырышларында тикшерелә һәм карала. Утырыш нәтиҗәләре буенча ятим балаларның һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларның хокукларын һәм законлы мәнфәгатьләрен яклауга, балаларның күзәтүсезлегенә юл куймауга юнәлдерелгән тиешле чаралар күрелә.

2016 елда районда ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган 14 бала ачыкланган. Аларның 11 е опекага (попечительлеккә), 3 се приемная гаиләгә тапшырылды.

2016 елда Татарстан Республикасы Кукмара район судының баланы район гражданы тарафыннан уллыкка алуы турында карары чыгарылды. Бала әлеге гаиләгә тәрбиягә тапшырылды – вознаграждениесез опекага бирелде.

2016 елда 14 бала ятим һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балалар турында региональ банкка исәпкә куелган. 15 бала учеттан төшерелде. Ятим балалар һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балалар турында мәгълүматларның региональ банкында 2017 елның 1 гыйнварына исәптә торучы балалар саны 1 кеше тәшкил итә.

Хисап елы ахырына исәпкә алынган ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган – гаиләләргә тәрбиягә алынган балалар саны районда 166 кеше (шул исәптән 128 е – гражданнар опекасында, 38 е – уллыкка алынган) тәшкил итә.

Ай саен 112 баланы карап тотуга – бер укучыга – 8783 сум, мәктәпкәчә яшьтәге балаларга 7615 сум күләмдә акчалата пособие түләнгән. Баланы гаиләгә тапшырганда бер тапкыр бирелә торган түләү күләме бер балага 15 512,65 сум тәшкил иткән.

2017 ел башына районда 35 тәрбиягә бала алган гаилә исәптә тора, аларда 60 тәрбиягә алган бала бар. Опека һәм попечительлек буенча бурычлары бушлай башкарыла торган гаиләләр саны (тәрбиягә бала алган гаиләләр һәм ата – аналар гаризасы буенча балалар тәрбияләүче гаиләләрдән тыш) – 44, аларда 52 бала. Уллыкка алучы гаиләләр саны – 34, аларда 38 бала. 59 бала туендыручысын югалту буенча пенсия ала. Тәрбиягә алынган 7 бала инвалид.

«2016 – 2020 елларга балигъ булмаганнар арасында караучысызлыкны, сукбайлыкны һәм хокук бозуларны профилактикалау» район программасы кысаларында Кукмара районы Башкарма комитетының опека һәм попечительлек бүлеге профилактика системасы учреждениеләре белән берлектә имин булмаган гаиләләргә социаль патронажлар үткәрә, авыл жирлекләренә чыгу, айга ике тапкыр кичке рейдлар үткәрелә, алар барышында социаль куркыныч хәлдә, авыр тормыш хәлендә булган 20 бала (шул исәптән 8 е – ата-аналар гаризасы, балигъ булмаганнарның шәхси гаризасы буенча) Татарстан Республикасының балалар һәм яшүсмерләр өчен вакытлыча социаль приютларына, 5 кечкенә бала – Кукмара үзәк район хастаханәсенә балалар бүлегенә, аннан соң Казан шәһәрәндәге ГАУЗ «Республика махсулаштырылган балалар йорты»на тернәкләндерү дэвалавына урнаштырылган. Шуларның 9 ы ата-аналарга кире кайтарылган, 1 се – опекага, 2 се – тәрбиягә алучы гаиләгә тапшырылган, 8 е – хәзерге вакытта приютларда.

Опека һәм попечительлек бүлеге белгечләренә мөһим бурычы – ятим балаларны, ата-ана һәм шулар арасынан булган затлар тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларның торак биналарының сакланышын ачыклау, исәпкә алу һәм тәэмин итү. Беркетелгән торак мәйданы турындагы белешмәләр торак урыннардан читләшүгә юл куймас өчен регистрация хезмәтенә даими рәвештә тапшырыла.

Опека һәм попечительлек бүлеге белгечләре балаларның яшәү шартлары белән даими рәвештә танышып тора., белем бирү учреждениеләре һәм авыл башкарма

комитетлары белән элемтәдә тора. Хисап чорында тәрбиягә алынган 122 балигъ булмаган бала, шул исәптән 6 уллыкка (кызлыкка) алынган бала тикшерелгән.

Балигъ булмаганнарның, шулай ук гражданның торақ һәм милек хокукларын яклау буенча эш алып барыла. Балигъ булмаганнар тарафыннан хезмәткә сәләтсез гражданны карауны тормышка ашыру турында 8 рәхсәт бирелде.

Опека һәм попечительлек бүлгегә һәм «Игелек» тәрбиягә бала алган ата-аналар клубы белән берлектә ел дәвамында опекага бала алган гаиләләр өчен төрле чаралар оештырылды: Ятим балалар һәм ата-ана тәрбиясеннән мәрхүм калган балалар тәрбияләүче район гаиләләре арасында «Без бергә!» кышкы уеннары, «ГТО-безнең ышанычлы дустаныбыз» физкультура-спорт бәйрәме, ата-ана хокукыннан мәрхүм ителгән һәм мөмкинлекләре чикләнгән, шулай ук ведомствоара учетта торучы ата-аналар белән түгәрәк өстәлләр, тәрбиягә бала алган ата-аналар һәм опекуннары (попечительләр) белән «Суицидны профилактикалау», «Наркоманияне профилактикалау» темалары буенча киңәшмә, Гаилә көненә, Әниләр көненә багышланган район чараларында катнашу, тәрбиягә бала алган аналарның «Нечкәбил 2016» XII Республика матурлык һәм гаилә конкурсында катнашуы, «Сәламәт бул» районара балалар спорт чарасы, төрле экскурсияләр.

2016 елның 1 гыйнварына опека һәм попечительлек бүлгендә эшкә сәләтсез 103 кеше исәптә тора, шул исәптән 1 се чикләнгән эшкә яраклы. Эшкә яраксызларның пенсиясен һәм башка социаль түләүләргә тотуны контрольдә тоту буенча эш алып барыла.

Ярдәмче программа кысаларында шулай ук аерым категория гражданның социаль ярдәм чараларына, аерым алганда, хокукларын вакытында һәм тулы күләмдә тәмин итүне оештыруга юнәлдерелгән чаралар да гамәлгә ашырылачак :

- мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы мөгариф оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенең бер өлешенә компенсация түләү;

«Россия Федерациясендә мөгариф турында» 2012 елның 29 декабрдәгә 273-ФЗ номерлы Федераль закон нигезендә ата-аналарга ата-аналар түләве өлешенә түбәндәгә компенсация түләнгән:

беренче балага – мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы дәүләт һәм муниципаль белем бирү оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенең уртача күләменен 20 проценты күләмендә каралган;

икенче балага – күрсәтелгән түләү күләменен 50 проценты күләмендә;

өченче балага һәм аннан соңгы балаларга – күрсәтелгән түләү күләменен 70 проценты күләмендә.

2014 елның 1 гыйнварыннан Татарстан Республикасында муниципаль берәмлекләр дәрәжәсендә мәктәпкәчә белем бирү программасын гамәлгә ашыручы белем бирү оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-аналар түләвенәң өстәмә компенсациясе билгеләнгән. Жан башына уртача керем аена 20 мең сумнан артмаган гражданның өстәмә компенсация бирелә.

Кукмара муниципаль районында мәктәпкәчә белем бирү буенча төп белем бирү программасын тормышка ашыручы 61 белем бирү оешмасында һәркем өчен мөмкин булган һәм түләүсез мәктәпкәчә белем алуға хокуклары гамәлгә ашыруның дәүләт гарантияләрен тәмин итү. 2016 – 2017 уку елында мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында тәрбияләнүчеләр саны 2653 кеше тәшкил итте, шул исәптән 3 яшьтән 7 яшькә кадәр – 2441 кеше. 2013 елның 20 декабрдәге 510 номерлы Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты карары нигезендә инвалид, ытим һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны, шулай ук туберкулез интоксикациясе булган балаларны караган өчен ата-аналар (законлы вәкилләр) түләми. 48 балага, шул исәптән 34 инвалид бала һәм 14 ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балага күз-колак булган һәм караган өчен, ата-ана түләве алынмаган. Күп балалы гаиләләрдән 607 бала ата-ана түләвеннән 50% ка азат ителгән.

Ата-аналар баланы бакчага йөрткән һәм караган өчен түләү учреждение төренә, эш режимына һәм баланың яшенә бәйле. 2016 елда гомуми үсеш төрендәге бала 10,5 сәг. була торган муниципаль мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында (Кукмара ш. т. б.) 1 яшьтән 3 яшькә кадәр ата-ана түләве – 2771 сум, 3 яшьтән 7 яшькә кадәр – 2770 сум; барлык авыл мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында – 2395 сум һәм 2446 сум тәшкил итә. 2017 елда гомуми үсеш төрендәге бала 10,5 сәг. була торган муниципаль мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында (Кукмара ш. т. б.) 1 яшьтән 3 яшькә кадәр ата-ана түләве – 2998 сум, 3 яшьтән 7 яшькә кадәр – 2997 сум; барлык авыл мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында – 2591 сум һәм 2647 сум тәшкил итә.

II. Ярдәмче программаның төп максатлары, бурычлары һәм аны тормышка ашыруның көтелгән төп ахыргы нәтижеләрен, срокларын һәм этапларын тасвирлау

Хәзерге этапта дәүләт гаилә сәясәтенең өстенлекләре:

комплекслылык, хезмәт күрсәтүләрдән файдалану мөмкинлеге;
 мөрәжәгать иткән барлык гражданның, яше, дине, социаль статусы, яшәу урынына бәйсез һәм бары тик ирекле рәвештә күрсәтелә;
 консультацияләр клиентларның шәхси тормышы турында алынган мәгълүматның тулы конфиденциальлеген саклап калуға нигезләнә;

белгечләрнең югары профессиональлеге;
 клиентлар теләге буенча мөрәжәгать аноним булырга мөмкин;
 кешелеклелек, игелеклелек, игътибар, индивидуаль якын килү.

Ярдәмче программаның максаты:

- муниципаль районда Гаилә һәм тормыш кыйммәтләренә ярдәм, ныгыту һәм яклау, гаиләләрнең тормыш сыйфатын күтәрү;
- Ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гаиләгә тәрбиягә урнаштыру өчен уңайлы шартлар тудыру;

Ярдәмче программаның бурычлары:

Муниципаль район гражданнарының аерым категорияләренә федераль һәм республика законнары, муниципаль норматив-хокукый актларда билгеләнгән социаль ярдәм чараларын бирү;

- муниципаль районның опека һәм попечительлек органы эшчәнлеген тәмин итү;
- мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы мәгариф оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенә бер өлешенә компенсация түләрү;
- Гаиләләргә социаль ярдәм чаралары системасын үстерү;
- Ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гаиләгә тәрбиягә урнаштыру өчен уңайлы шартлар тудыру;
- гаиләдә яшәү рәвешенә кыйммәтен һәм ижтимагый абруен күтәрү, җаваплы атаны һәм ананы пропагандалау;
- Гаилә иминсезлеген, балалар күзәтчелеген һәм сукбайлыгын кисәтү.

Максатлар, бурычлар һәм чаралар киселешендә Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру нәтижәләрен бәяләү индикаторлары турында белешмәләр ярдәмче программаның кушымтасында күрсәтелгән.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары: 2018 – 2020 еллар

III. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәмин итүне нигезләү

Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 63 353,0 мең сум тәшкил итә, еллар буенча:

2018 ел	9 061,1 мең сум
2019 ел	24 981,2 мең сум
2020 ел.	29 310,7 мең сум

Мәктәпкәчә белем бирү программасын гамәлгә ашыручы белем бирү оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенәң бер өлешен компенсацияләүгә финанс чыгымнары нормативлары ел саен Татарстан Республикасы Министрлар кабинеты карары белән раслана.

Ярдәмче программаны финанслау күләме алдан фаразланган характерга ия һәм тиешле финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты проектын формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыру механизмы

Ярдәмче программаның муниципаль заказчысы – Татарстан Республикасы. Ярдәмче программа чараларын тормышка ашыруда опека һәм попечительлек бүлеге, Татарстан Республикасы муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе катнаша.

Опека һәм попечительлек бүлеге Ярдәмче программаны тормышка ашыруда түбәндәгеләр өчен җаваплы:

программа чараларын эзерләү һәм гамәлгә ашыру, муниципаль район бюджет акчаларын максатчан һәм нәтиҗәле файдалану буенча килешенгән гамәлләр тәмин итә,

Программа чараларының үтәлешен контрольдә тоту максатыннан оператив һәм статистик хисап алып баруны оештыра.

Квартал саен хисап кварталыннан соң килүче айның 10 числосына кадәр Опека һәм попечительлек бүлеге Татарстан Республикасы Мәгариф һәм фән министрлыгына, Татарстан Республикасы Сәламәтлек саклау министрлыгына Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру турында статистик мәгълүмат тапшыра. Ата-ана тәрбиясеннән мөхрүм калган балаларны ачыклау һәм урнаштыру буенча ай саен 25 нче числога кадәр Республика уллыкка алу, опека һәм попечительлек үзәгенә мониторинг тапшыра.

Мәгариф идарәсе мәктәпкәчә белем бирү программасын гамәлгә ашыручы белем бирү оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенәң бер өлешен тулысынча компенсацияләүне тәмин итү өлешендә Ярдәмче программаны тормышка ашыру өчен җавап бирә;

Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе түбәндәгеләрне башкара:

чаралар үтәлешенәң барышын контрольдә тоту;

бүлеп бирелә торган финанс чараларының башкаручылар тарафыннан рациональ кулланылышын контрольдә тоту;

Ярдәмче программа чаралары киселешендә узган чор өчен ярдәмче программа үтәләше буенча хисап (квартал, еллык) формалаштыру;

Чираттагы финанс елына Ярдәмче программа чараларын ассигнованиеләү өчен жыелма бюджет гаризасын билгеләнгән тәртиптә эзерләү һәм бирү.

Финанслау тәртибе, шулай ук ярдәмче программада каралган чараларны гамәлгә ашыру механизмы федераль һәм республика законнары белән билгеләнгән. Ярдәмче программага билгеләнгән тәртиптә өстәмәләр һәм үзгәрешләр кертелә ала.

Мәктәпкәчә белем бирү оешмаларында балаларга күз-колак булган һәм караган өчен компенсация түләүләренә гаризалар теркәү ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге тарафыннан үткәрелә. «Үзәкләштерелгән бухгалтерия» муниципаль учреждениесе ай саен 2-3 нче числода муниципаль мәктәпкәчә белем бирү оешмалары җитәкчеләренә узган ай өчен, йөргән көннәрне исәпкә алып, ата-аналар түләве суммасын күрсәтеп, квитанцияләр бирә. Ата-аналар 15 нче числога кадәр ата-ана түләвен түли, түләү турында чекны (күчермә) ДОО җитәкчесе «Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының үзәкләштерелгән бухгалтериясе» муниципаль учреждениесенә бирелә, ул барлык мәгълүматларны «Ата-ана түләве» автоматлаштырылган мәгълүмат системасына кертә. Ай саен 25-26 нчы числода мәгълүматларны Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлегенә җибәрү башкарыла. «Үзәкләштерелгән бухгалтерия» муниципаль учреждениесе 15 числога кадәр компенсация түләүләренә исәп-хисаплары ведомстваларын ала. Алга таба һәр ата-анага банк счетларына компенсация түләүләре күчерелә.

Барлык муниципаль мәктәпкәчә белем бирү оешмалары сайтларында «Ата-аналар өчен» рубрикасы астында ата-аналар өчен компенсация түләү буенча актуаль мәгълүмат урнаштырылган. Татарстан Республикасы Дәүләт хезмәтләре порталында «Компенсацион түләүләренә исәпләү» сервисы урнаштырылган, аның ярдәмендә һәр ата-ана гамәлдәге норматив-хокукый актлар нигезендә мәктәпкәчә белем бирү оешмаларына йөрүче балаларга ата-ана түләвенә компенсация күләмен исәпли ала.

V. Икътисадый һәм социаль нәтижәлелекне бәяләү

Ярдәмче программалар

Ярдәмче программаның социаль-икътисадый нәтижәлелеге түбәндәге күрсәткечләр белән бәяләнә:

ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны опекага (попечительлеккә), гаиләләргә тәрбиягә тапшырылган балаларның иминлеген арттыру;

ятим балаларны һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гражданнар гаиләләренә гарантияле урнаштыру;

әлеге категория балаларын имин һәм уңайлы, яшәү шартларында бала хокуклары үтәлә һәм аның белән рәхимсез мөрәжәгать итүнең теләсә нинди рәвештә төшереп калдырыла торган гаилә тирәлегә белән тәэмин итү;

аны иртә ачыклауга, авыр тормыш хәлендә булган гаиләгә ярдәм итүгә, баланы туган гаиләдә тәрбияләүнең өстенлекле юнәлешләренә нигезләнгән гаилә иминсезлеген профилактикалауны тәэмин итү;

балалы гаиләләр өчен социаль хезмәтләрнең файдалану мөмкинлеген һәм сыйфатын арттыру,

Ярдәмче программа кысаларында үткәрелә торган чаралар берничә төп бурычны – гаиләләрнең тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү, гаиләне ныгыту һәм яклау, жәмгыять тормышында гаиләнең ролен арттыру, гаилә уңышсызлыгын кисәтү һәм бетерү кебек мәсьәләләрне хәл итүгә ярдәм итәчәк.

«2018 – 2020 елларга гаилэлэрнең социаль-икътисадый хәлен яхшырту» Ярдәмче программасына кушымта

«2018 – 2020 елларга гаилэлэрнең социаль-икътисадый хәлен яхшырту» ярдәмче программасы нәтижәләрен бәяләү индикаторлары

Бурычның исеме	Ахыргы нәтижәләрен бәяләү индикаторлары, процентлар	Индикатор күрсәткече еллар буенча % ларда		
		2018 ел	2019 ел	2020 ел.
Муниципаль районның опека һәм попечительлек органы эшчәнлеген тәмин итү өлешендә федераль һәм республика законнарында билгеләнгән аерым категория гражданнарына социаль ярдәм чараларын бирү	Ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган балаларны гаиләгә урнаштыруның барлык рәвешләрендә дә бер тапкыр бирелә торган пособиене тулы күләмдә бирү	100,0	100,0	100,0
	Тәрбиягә алган гаиләгә балаларны карап тоту өчен тулы күләмдә бүлэк бирү	100,0	100,0	100,0
	Тәрбиягә бала алган гаиләгә балаларны карап тотуга тулы күләмдә акча бирү	100,0	100,0	100,0
	Опекуннарның гаиләләренә балаларны карап тотуга тулы күләмдә акча бирү	100,0	100,0	100,0
	Муниципаль берәмлекләр Башкарма комитетларының опека һәм попечительлек органнарында оргтехника паркын яңарту	100	100	100
	Ятим һәм ата-ана тәрбиясеннән мәхрүм калган, гаиләләрдә тәрбияләнүче балалар өлеше	98,8	98,8	98,8
	Мәктәпкәчә белем бирү программасын гамәлгә ашыручы белем бирү оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-ана түләвенәң бер өлешен компенсацияләү өлешендә муниципаль районның Опека һәм	Мәктәпкәчә белем бирү программасын тормышка ашыручы муниципаль белем бирү оешмаларында балага күз-колак булган һәм караган өчен ата-аналар түләвенәң бер өлешен компенсацияләүне тулысынча каплау	100	100

попечительлек органы эшчэнлеген тээмин итү өлешендө н муниципаль районның аерым категория гражданнына федераль һәм республика законнарында, муниципаль норматив-хокукый актларда билгелэнгән социаль ярдәм чараларын бирү				
---	--	--	--	--

**2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит» Ярдәмче программасы
Ярдәмче программаның паспорты**

Ярдәмче программалар атамасы	2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит» Ярдәмче программасы (алга таба – Ярдәмче программа)
Дәүләт заказчысы – Ярдәмче программаның координаторы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты
Ярдәмче программаның төп башкаручылары	<p>Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты;</p> <ul style="list-style-type: none"> - Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе; - Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе; - Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе; - Кукмара җирле инвалидлар ижтимагый оешмасы; - ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы социаль яклау бүлеге; - ГКУ «Кукмара районы халыкны эш белән тәэмин итү үзәге»; - ГАУЗ «Кукмара РҮХ»; - «Кукмара-Транс» ЖЧЖ; - «Чиста шәһәр» ЖЧЖ; - Җирлек башлыклары
Ярдәмче программаның максаты	Татарстан Республикасы Кумара муниципаль районында инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре (мөстәкыйль хәрәкәт иткәндә, хезмәтләр алганда, кирәкле мәгълүмат алуда кыенлыклар кичерүче кешеләр) (алга таба – МГН) эшчәнлегенә өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларга һәм хезмәт күрсәтүләрдән тоткарлыксыз файдалануны (алга таба – тоткарлыксыз файдаланырлык) тәэмин итү
Бурычлар Ярдәмче	Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районда инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен тормыш

программалар	<p>эшчәнлегенң өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларның һәм хезмәтләренң үтемлелеген арттыру</p> <p>- Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районында жәмгыятьтәге социаль таркаулыкны жиңү һәм инвалидлар проблемаларына һәм инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен уңайлы тормыш мохитен тәмин итү проблемасына уңай караш формалаштыру</p>								
Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары	2018 – 2020 еллар								
Ярдәмче программаны финанслауның еллар һәм чыганақлар буенча бүленгән күләмнәре	<p>Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 1 161,1 мең сум тәшкил итә</p> <p style="text-align: right;">(мең сумнарда)</p> <table border="1" data-bbox="483 865 1393 1066"> <thead> <tr> <th>Елы</th> <th>Гомуми күләме</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>2018</td> <td>386,2</td> </tr> <tr> <td>2019</td> <td>389,4</td> </tr> <tr> <td>2020</td> <td>385,5</td> </tr> </tbody> </table> <p>Ярдәмче программаны финанслау күләме алдан фаразланган характерга ия һәм тиешле финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты проектың формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш</p>	Елы	Гомуми күләме	2018	386,2	2019	389,4	2020	385,5
Елы	Гомуми күләме								
2018	386,2								
2019	389,4								
2020	385,5								
Ярдәмче программаның максатларын һәм бурычларын (нәтижәләренә бәяләү индикаторлары) тормышка ашыруның елларга бүленгән көтелгән ахыргы нәтижәләре	<p>Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру 2020 ел ахырына кадәр түбәндәгеләрне арттырырга мөмкинлек бирәчәк:</p> <ul style="list-style-type: none"> - сорашып-белешүдә катнашкан инвалидларның гомуми исәбендә халыкның инвалидлар проблемаларына мөнәсәбәтен уңай бәяләүче инвалидларның өлешен 49,8% гә кадәр; - өстенлекле объектларның гомуми исәбендә инвалидлар һәм башка күп кенә башка өстенлекле социаль, транспорт, инженер инфраструктурасы объектлары өчен уңайлы булган өлешләрен 45% ка кадәр; - физкультура һәм спорт белән даими шөгыйльләнүче 6 яшьтән 18 яшькә кадәр булган физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар һәм инвалидлар өлешен әлегә категориядәге халыкның 15,0 проценты дәрәжәсенә кадәр; 								

I. Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлкәсенен характеристикасы, төп проблемалар һәм аларны хәл итү юллары

Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы халкының социаль-демографик структурасы үзенчәлеге инвалидларның һәм МГНның халыкның гомуми санына карата чагыштырмача күп булуында чагылыш таба. Хәзерге вакытта муниципаль районда 7 мең 500 инвалид яши, шуларның 263 е – балалар. Кан әйләнеше системасы авырулары, онкология авырулары һәм сөяк-мускул системасы авырулары белән бәйләү рәвештә инвалидлык югары дәрәжәдә күзәтелә. Фактта муниципаль районда яшәүче һәр 7 нче кеше – инвалид.

Бу инвалидлар тормышында барлыкка килә торган проблемаларның масштаблылыгын күрсәтә һәм инвалидларны социаль яклау системасын камилләштерү буенча инвалидларны жәмгыятькә интеграцияләүне тәмин итә торган чаралар комплексын кабул итү кирәклеген билгели.

Соңгы берничә елда районда инвалидларны социаль яклау, аларның социаль хәлен яхшыртуга, керемнәрен һәм тормыш сыйфатын күтәрүгә юнәлдерелгән эш эзлекле алып барыла. Бу система, тулаем алганда, инвалидларны реабилитацияләү ихтыяжын тәмин итә. Әмма бүгенге көнгә кадәр районда инвалидларның социаль һәм транспорт инфраструктуралары объектларына, жәмәгать һәм житештерү биналарына тоткарлыксыз керә алу өчен шартлар тулысынча тудырылмаган.

2016 елда районда «Зилант» житештерү комплексында «Уңайлы мохит» программасы буенча ремонт эшләре башкарылды. Физик мөмкинлекләре чикләнгән кешеләр өчен керү төркемнәре, баскычлар, санитар-гигиена бүлмәләре жайлаштырылды, әмма үткәрелгән мониторинг күрсәткәнчә, социаль инфраструктура биналарының күбесе инвалидлар файдалана алырлык булуының барлык таләпләренә дә җавап бирми. Районда иң авыр хәлдә дүрт категория инвалид – 340 кеше:

- инвалид балалар – 64;
- терәк-хәрәкәт аппараты бозылган инвалидлар, шул исәптән коляскада йөрүче 111 инвалид, шул исәптән балалар – 27,
- ишетү сәләте бозылган инвалидлар 65, шул исәптән балалар – 9,
- күрү сәләте начар булган инвалидлар – 164, шул исәптән балалар – 28.

Инвалидлар көн саен күп төрле проблемалар белән очраша, чөнки аларның жәмәгать тормышында тулы хокуклы катнашуына каршы килә торган жәмгыятьтәге социаль һәм физик киртәләр аркасында тулы тормыш рәвешен алып бара алмыйлар. Инвалидларның тормыш эшчәнлегенә мохитенә керүе проблемасының чишелмәгәнлегенә

берничә житди социаль-икътисади нәтижә тудыра. Алар арасында эш белән тәэмин итүгә, белем һәм культура дәрәжәсенә, аларның тормыш дәрәжәсенә һәм сыйфатына тискәре йогынты ясый торган инвалидларның хезмәт һәм социаль активлыгын дестимуляцияләү күзәтелә.

Программаны үтәү чорында инвалидларның тормыш-көнкүрешен тәэмин итү, инвалидларның социаль инфраструктура объектларына һәм мәгълүматка киртәләрсез үтеп керүен тәэмин итү, инвалидларны һөнәри әзерләү һәм эшкә урнаштыру, инвалидларның интеллектуаль һәм мәдәни ихтыяжларын тормышка ашыру өчен шартлар тудыру чаралары гамәлгә ашачак.

Реабилитация чараларының соңгы максаты -аларга социаль мохиткә уңышлы жайлашырга, ижтимагый файдалы хезмәт белән шөгыйльләнергә һәм үзләрен жәмгыятьнең тулы хокуклы әгъзалары итеп хис итәргә мөмкинлек бирә торган инвалидларны социаль адаптацияләү.

Бу проблеманы хәл итү бары тик халыкны социаль яклау органнары, сәламәтлек саклау, мәдәният, мәшгульлек, спорт, мөгариф, инвалидларның ижтимагый оешмалары катнашында инвалидларны өзлексез реабилитацияләүнең бердәм системасын эшләү һәм тормышка ашыруда комплекслы хәл ителергә мөмкин.

2017 ел эчендә район халкының әлеге категориясендә физик культура һәм спорт белән даими шөгыйльләнүче физик мөмкинлекләре чикләнгән затлар һәм инвалидлар өлеше 830 кеше (11,2%) тәшкил итә, шулардан:

- 652 гомуми авыру буенча инвалидлыгы булган затлар;
- 51 интеллектуаль житешсезлекләре булган затлар;
- 26 күрү сәләте бозылган затлар;
- 50 ишетү сәләте бозылган затлар;
- 51 сулыш аппараты органы бозылган затлар.

Муниципаль районда мөмкинлекләре чикләнгән балалар һәм яшүсмерләр өчен ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәэмин итү һәм социаль яклау министрлыгының «Шәфкать» тернәкләндерү үзәге эшли, аның эшчәнлегә «Инвалидларга, мөмкинлекләре чикләнгән затларга, социаль куркыныч хәлдә калган гаиләләргә һәм балаларга, авыр тормыш хәленә юлыккан башка гражданның, стационар, ярымстационар һәм стационар булмаган социаль хезмәт күрсәтүгә мохтаж булган башка гражданның һөнәри, социаль, психологик реабилитацияләүдә ярдәм күрсәтүне үз эченә алган тернәкләндерү хезмәтләре күрсәтү» дәүләт хезмәте күрсәтү сыйфаты

стандарты нигезендә оештырылган (Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2012 елның 21 ноябрәндәге 1016 номерлы карары белән расланган).

Районда 5 ел дәвамында медицина ярдәме ала алырлык югары күрсәткечләр сакланган, авыл торак пунктларында сәламәтлек саклау дәрәжәсе югары. Күкшел, Ташлы Елга авылларында яңа ФАП лар ачылды. 5 ФАПта капитал ремонт үткәрелде: Камышлы, Сабанчы, Лельвиж, Поршур һәм Чарлы авылларында. 2016 елда Зур Сәрдектә модульле ФАП төзелде, 5 ФАПта (Адай, Аш-Бужи, Нырья, Балыклы, Олыяз) капитал ремонт ясалды.

Төрле дәрәжәдәге бюджетлардан финанслау күләме ел саен арта бару ярдәмендә күрелгән чараларга карамастан, мөһим социаль бурыч – физик, икътисади һәм мәдәни даирәдә, сәламәтлек саклау һәм мәгариф, мәгълүмат һәм элементдан файдалану мөмкинлеген тәмин итү юлы белән жәмгыятьнең барлык өлкәләрендә инвалидлар өчен тигез мөмкинлекләр булдыру – хәл ителмәгән булып кала бирә. Социологик сорашып белешүләр нәтижәләре буенча, республиканың мөмкинлекләре чикле затларының 52 проценты, инвалидлар проблемасына игътибар артуга карамастан, жириле үзидарә органнары тарафыннан Уңайлы мохит формалаштыру буенча күрелә торган көчләрнең нәтижәләлеген канәгатьләнмәслек бәялиләр.

Физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнү өчен мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрне һәм инвалидларны жәлеп итү буенча эш муниципаль районда 9 оешмада алып барыла, аларда 5 белгеч эшли.

830 инвалид армспорт, бадминтон, дартст, жиңел атлетика, чаңгы ярышлары, мини-футбол, өстәл теннисы, пауэрлифтинг, пуля белән ату, йөзү, спорт ориентирлашуы, спорт туризмы, футзал, шахмат, шашка, футбол, коляскаларда бию һәм башка спорт төрләре (спорт дисциплиналары) белән шөгыйльләнә.

Инвалидларны тернәкләндерү чаралары планын үтәү һәм аларга башка гражданныр белән бертигез мөмкинлекләр тудыру кысаларында Ветеранныр советы һәм социаль яклау бүлеге белән берлектә мөмкинлекләре чикләнгән балалар өчен район ярышлары үткәрелә.

Ярдәмче программа кысаларында инвалидларның спорт белән шөгыйльләнүенә зур игътибар бирелә. 2017 елда инвалидлар өстәл теннисы, пауэрлифтинг, голбол, шахмат, шашка, чаңгы ярышлары, футбол һәм армреслинг буенча инвалидлар арасында республика ярышларында катнаштылар һәм призлы урыннар яуладылар.

Физик культура һәм спорт белән шөгыйльләнү өчен шартлар тудыру, мөмкинлекләре чикләнгән затларга һәм инвалидларга шөгыйльләнүгә ихтыяж тудыру буенча чаралар комплексын кабул итү таләп ителә:

- мөмкинлекләре чиклэнгән затлар һәм инвалидлар өчен гамәлдәге физкультура-сәламәтләндрү һәм спорт объектларыннан файдалану мөмкинлеген тәмин итү;
- элге категория затлар белән физкультура-реабилитация һәм спорт эшләре өчен белгечләр эзерләү, аларның квалификациясен күтәрү һәм янадан эзерләү;
- бөтенроссия һәм халыкара спорт ярышларында сәламәтлекләре буенча мөмкинлекләре чиклэнгән затларның һәм инвалидларның катнашуын тәмин итү;
- мөмкинлекләре чиклэнгән затлар һәм инвалидлар өчен адаптив спорт үзеге булдыру.

Нәтижәдә физик культура һәм спорт белән шөгьльләнүгә жәлеп ителгән мөмкинлекләре чикле затлар һәм инвалидлар саны артырга тиеш.

Программа социаль характерда һәм мөмкинлекләре чиклэнгән кешеләрнең тормыш сыйфатын яхшыртуга юнәлдерелгән берничә өстәмә чараларны күздә тотта. Ярдәмче программа муниципаль районда, республикада инвалидларны жәмгыятькә интеграцияләү һәм реабилитацияләү өчен шартлар тудыру буенча үткәрелә торган комплекслы чараларның дэвамы булырга һәм социаль, транспорт һәм инженерлык инфраструктурасы объектларының һәм хезмәтләрнең инвалидлар һәм башка МГНнар өчен үтемлелеген тәмин итәргә, аларның тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрергә тиеш. Ярдәмче программа кысаларында тормышка ашырыла торган чаралар социаль һәм транспорт инфраструктурасының уңайлы һәркем файдаланырлык объектларын булдыруны тәмин итәргә тиеш.

II. Ярдәмче программаның максаты, бурычлары, көтелгән төп ахыргы нәтижәләрен тасвирлау, аны гамәлгә ашыру сроклары һәм этаплары

Ярдәмче программа «Инвалидлар хокуклары турында» Конвенцияне ратификацияләүгә бәйле рәвештә инвалидларны социаль яклау мәсьәләләре буенча Россия Федерациясенең аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 2014 елның 1 декабрәдәге 419-ФЗ номерлы Федераль законның 26 статьясындагы 4 өлешенең 1 пункты, «2015 – 2020 елларга Татарстан Республикасында инвалидлар өчен объектларның һәм хезмәт күрсәтүләрнең һәркем файдалана алырлык булуын арттыру буенча чаралар (юл картасын) раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2016 елның 28 сентябрәдәге 716 номерлы карарын тормышка ашыру максатыннан эшләнде. Элеге Ярдәмче программа инвалидлар өчен мэгариф, мэдәният өлкәсендәге объектларның һәм хезмәтләрнең үтемлелеген арттыруга, Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы инвалидларына социаль ярдәм чаралары күрсәтүгә юнәлдерелгән.

Подпрограмманың максаты – муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар (мөстәкыйль рәвештә хәрәкәт иткәндә, хезмәт күрсәтүләрдән, кирәкле мәгълүмат алуда кыенлыктар кичерүче кешеләр) тормышының өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларга һәм хезмәтләргә тоткарлыксыз үтеп керүне тәмин итү

Ярдәмче программаның бурычлары:

1) муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар эшчәнлеген өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларның һәм хезмәт күрсәтүләрен үтемлелеген арттыру;

2) муниципаль районда инвалидларны реабилитацияләү һәм социаль интеграцияләү системасын мәгълүмати-методик яктан һәм кадрлар белән тәмин итү;

3) жәмгыятьтә социаль таркаулыкны жиңү һәм муниципаль районда инвалидлар проблемаларына һәм инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен уңайлы тормыш мохитен тәмин итү проблемасына уңай караш формалаштыру

Ярдәмче программаның гамәлгә ашырылуын характерлаучы төп күрсәткечләр:

муниципаль районда инвалидларның гомуми исәбәндә тормыш эшчәнлеген өстенлекле өлкәләрдә өстенлекле объектларның һәм хезмәт күрсәтүләрен һәркем өчен мөмкин булуын уңай бәяләүче инвалидларның өлеше ;

Өстенлекле объектларның гомуми исәбәндә инвалидлар һәм башка МГН өчен өстенлекле социаль, транспорт, инженерлык инфраструктураларының өстенлекле объектлары өлеше;

профессиональ белем бирү учреждениеләренең гомуми исәбәндә инвалидларны һәм үсештә кимчелекләре булмаган затларны бергә укытуны тәмин итәргә мөмкинлек бирә торган универсаль каршылыксыз мохит булдырылган профессиональ белем бирү учреждениеләрен өлеше;

әлеге категориядә халыкның гомуми исәбәндә даими рәвештә физкультура һәм спорт белән шөгыйльләнүче 6 яшьтән 18 яшькә кадәрге мөмкинлекләре чикләнгән затлар һәм инвалидлар өлеше;

муниципаль районда инвалидларның гомуми исәбәндә халыкның инвалидлар проблемаларына мөнәсәбәтен уңай бәяләүче инвалидлар өлеше;

инвалидларны реабилитацияләү, социаль интеграцияләү мәсьәләләре буенча уку һәм квалификация күтәрүне узган белгечләрнең әлеге өлкәдә эшләүче белгечләрнең гомуми исәбәндә өлеше.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру кысаларында муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар тормышының өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектларның һәм хезмәт күрсәтүләрен һәркем өчен мөмкин булуын арттыруга юнәлдерелгән түбәндәге чаралар каралган:

жәмгыяттә социаль аңлашылмаучанлыкны жиңеп чыгу һәм инвалидлар проблемаларына, муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар өчен уңайлы тормыш мохитен тәмин итү проблемасына уңай караш формалаштыру;

муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар өчен уңайлы мохитне тотрыклы үстерү шартларын формалаштыру;

муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар өчен уңайлы мохитне тотрыклы үстерү шартларын формалаштырганда дәүләт хакимияте башкарма органнары, жирле үзидарә органнары белән ведомствоара бәйләнеше тәмин итү һәм аларның эшен координацияләүне тәмин итү;

«Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация челтәрендә урнаштыру максаты белән муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар тормышының өстенлекле өлкәләрендә социаль инфраструктура объектларының һәм хезмәт күрсәтүләренң файдалану мөмкинлеге турында мәгълүмат жыю һәм системалаштыру;

пассажир транспортының төп төрләренң, шул исәптән жир өсте хәрәкәт составыннан файдалану мөмкинлеген тәмин итү, башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркеме өчен уңайлы шартлар булдыру.

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру вакыты: 2018 – 2020 еллар
Ярдәмче программа чаралары исемлеге ярдәмче программаның 1 нче кушымтасында, ярдәмче программаның нәтижеләрен бәяләү индикаторлары 2 нче кушымтада күрсәтелгән.

III. Ярдәмче программаны ресурслар белән тәмин итү

Ярдәмче программаны финанслауның гомуми күләме 1161,1 мең сум тәшкил итә

(мең сумнарда)

Елы	Гомуми күләме
2018	386,2
2019	389,4
2020	385,5

Ярдәмче программаны финанслау күләме фаразланган характерга ия һәм тиешле финанс елына һәм план чорына Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы бюджеты проектын формалаштырганда ел саен төгәлләштерелергә тиеш.

IV. Ярдәмче программаны тормышка ашыру механизмы

Программаны тормышка ашыру механизмы үз эченә планлаштыру һәм фаразлауны, программа чараларын тормышка ашыруны, мониторинглауны һәм тикшереп торуну, программаны үтәү барышын мониторинглау һәм контрольдә тотуну, программа чараларын, финанслау күләмнәрен һәм чыганаclarын, максатчан индикаторларны аныклауны һәм төзәтүне ала.

Программа чараларын тормышка ашыру буенча эшләрне башкаручыларны сайлап алу «Дәүләт һәм муниципаль ихтыяжлар өчен товарлар ташуга, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә заказлар урнаштыру турында» Федераль закон нигезендә гамәлгә ашырыла.

Программа кысаларында идарә карарларын кабул итү программаны башкаручылардан кергән мәгълүматны исәпкә алып гамәлгә ашырыла.

Программаның муниципаль заказчысы:

- программаны тормышка ашыру буенча гомуми житәкчелек итә;
- аны гамәлгә ашыру өчен кирәкле норматив-хокукый актларны раслый;
- Татарстан Республикасы Кукмара муниципаль районы башкарма хакимиятенә Программа чараларын гамәлгә ашыру өчен, шулай финанс йөкләмәләренә ук аның тарафыннан үтәләше турында, шул исәптән Программаны һәм (яисә) Программа чараларын гамәлгә ашыруны күздә тоткан муниципаль программаларны гамәлгә ашыру өчен Татарстан Республикасы бюджеты һәм (яисә) жирле бюджетлар чыгымнары турында, программаның максатчан күрсәткечләренә ирешелгән күрсәткечләре турында, шулай ук Татарстан Республикасы дәрәжәсендә уңайлы мохит формалаштыруны эшләү буенча сынау проектын гамәлгә ашыру турында хисап бирү өчен җаваплы вәкаләтле органы;
- субсидияләренә максатчан, адреслы һәм нәтиҗәле кулланылуын контрольдә тотта.

Муниципаль заказчы – координатор һәм Программаны төп эшләүче аны тормышка ашыру барышында түбәндәгеләрне башкара:

- программаны тормышка ашыру белән житәкчелек итә һәм агымдагы идарә итә;
- программаны башкаручыларның, Татарстан Республикасы башкарма хакимияте органнарының, жирле үзидарә органнарының, инвалидларның иҗтимагый оешмаларының эшчәнлеген координацияли;
- Программа нәтиҗәлегенә максатчан күрсәткечләренә ирешүне тәмин итә;
- товарлар китерүгә, эшләр башкаруга, хезмәтләр күрсәтүгә һәм тиешле контрактлар төзүгә Россия Федерациясе законнарында билгеләнгән тәртиптә заказлар урнаштыруны контрольдә тотта;
- үз компетенциясе кысаларында аны гамәлгә ашыру өчен кирәкле норматив хокукый актлар эшли;

- Программаны тормышка ашыру барышы турында квартал саен хисап алып баруны гамәлгә ашыра;
- ел саен программаны тормышка ашыруның барышы һәм аның нәтижәләгән бәяләү турында дәүләт заказчысына доклад эзерли;
- Программаны тормышка ашыру барышы һәм нәтижәләре турында электрон рәвештә мәгълүмат урнаштыруны оештыра;
- Программаны гамәлгә ашыру барышын яктырту мәсьәләләре буенча массакуләм мәгълүмат чаралары белән хезмәттәшлек итә.

Ярдәмче программаны тормышка ашыруны контрольдә тоту һәм бәяләү өчен Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты каршындагы Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру барышын тикшереп тору буенча Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруда катнашучы башкарма хакимият органнары һәм инвалидларның ижтимагый оешмалары вәкилләренән торган эшче төркем (алга таба – Эшче төркем) төзелә.

Эшче төркем Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруга ярдәм итүче контрольлек итүче орган булып тора һәм Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруга бәйле дәүләт хакимияте органнары һәм муниципаль район жирле үзидарә органнары, республика, башка органнар һәм оешмаларның үзара хезмәттәшлөгән гамәлгә ашыра.

Эшче төркемнең төп бурычлары:

ярдәмче программаны гамәлгә ашыруга бәйле дәүләт хакимияте органнары һәм жирле үзидарә органнары, муниципаль район, республиканың башка органнары һәм оешмалары тәкъдимнәре буенча карарлар кабул итү;

эшләр торышын анализлау һәм Ярдәмче программаны үтәү механизмнарын куллану практикасын гомумиләштерү нигезендә Ярдәмче программаны гамәлгә ашыру өлешендә региональ законнарны камилләштерү буенча карарлар кабул итү;

Ярдәмче программа чараларын, шул исәптән норматив хокукый, методик характердагы чараларны гамәлгә ашыруны тикшереп тору;

инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен үтемлелек өлешендә законнарның үтәлешен мониторинглау системасын һәм үтәлешен контрольдә тоту;

Эшче төркем үзенә йөкләнгән бурычларны хәл итүдә түбәндәгеләргә хокуклы:

Ярдәмче программаның муниципаль заказчы-координаторыннан, шулай ук Татарстан Республикасы дәүләт хакимияте органнарыннан, муниципаль районның жирле үзидарә органнарыннан, республиканың башка органнарыннан һәм оешмаларыннан кирәкле материалларны билгеләнгән тәртиптә соратып алырга;

Ярдәмче программа чараларын алга таба гамәлгә ашыру өчен нәтижәләр ясарга һәм тәкъдимнәр эзерләргә.

Эшче төркем эшче төркем житәкчесе, аның урынбасары, секретарь һәм эшче төркем әгъзалары составында формалаша, алар төркем эшендә катнаша.

Эшче төркем утырышларын әзерләү һәм оештыруны һәм эшче төркем эшчәнлегенә агымдагы мәсьәләләр хәл итүне эшче төркем секретаре башкара.

Эшче төркем утырышлары аена кимендә бер тапкыр уздырыла. Кирәк булган очракта эшче төркемнең чираттан тыш утырышлары үткәрелергә мөмкин.

Эшче төркем карарлары беркетмә белән рәсмиләштерелә.

Эшче төркем составы муниципаль район Башкарма комитеты тарафыннан раслана.

V. Ярдәмче программаның социаль һәм икътисадый нәтижәләгән бәяләү

Ярдәмче программаны гамәлгә ашыруның көтелгән нәтижәләре:

1) Кукмара муниципаль районында инвалидлар һәм башка МГНнар өчен уңайлы мохитне тотрыклы үстерү шартларын формалаштыру;

2) Кукмара муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар өчен уңайлы мохитне тотрыклы үстерү шартларын формалаштырганда дөүләт хакимияте башкарма органнары, жирле үзидарә органнары белән ведомствоара бәйләнешне тәмин итү һәм аларның эшен координацияләүне тәмин итү;

3) «Интернет» мәгълүмат-телекоммуникация чөлтәрендә урнаштыру максаты белән Кукмара муниципаль районда инвалидлар һәм башка МГНнар тормышының өстенлекле өлкәләрендә социаль инфраструктура объектларының һәм хезмәт күрсәтүләренә файдалану мөмкинлеге турында мәгълүмат жыю һәм системалаштыру;

4) инвалидлар һәм башка МГНнар тормышының өстенлекле өлкәләрендә өстенлекле объектлардан һәм хезмәт күрсәтүләрдән файдалану мөмкинлеге шартларын формалаштыру;

5) Кукмара муниципаль районында инвалидлар һәм башка МГНнар өчен төп төр пассажир транспортының хәрәкәт составыннан файдалану мөмкинлеген тәмин итү;

6) Кукмара муниципаль районында инвалидлар өчен реабилитация хезмәтләреннән файдалану мөмкинлеген һәм сыйфатын арттыру;

Норматив хокукый, методик характердагы Ярдәмче программа чараларын гамәлгә ашыру, инвалидлар һәм башка МГНнар өчен яңа төзелә торган социаль инфраструктура объектлары үтемлекле өлешендә законнар үтәлешен мониторинглау һәм контрольдә тоту системасын булдыру мөмкинлек бирәчәк:

муниципаль районда инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен каршылыксыз мохит булдыруны тәмин итәргә;

Ярдәмче программаның гамәли чараларын гамәлгә ашыру ярдәм итәчәк:

Инвалидларның һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәренә тормыш дәрәжәсен һәм сыйфатын күтәрү;

инвалидларның социаль бәйлеләген киметү һәм изоляцияне жиңү;

инвалидларның социаль һәм хезмәт активлығын стимуллаштыру;

Инвалидларның һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче башка төркемнәренә тормыш эшчәнлегенә өстенлекле өлкәләрендәге объектларга һәм хезмәтләргә үтемлеләгенә.

2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит»
Ярдәмче программасына 1 нче кушылта

2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит» Ярдәмче программасы чаралары исемлеге

№	Чаралар исеме	Чара үткәрү каралган норматив хокукий акт, башка документ	Жаваплы башкаручылар, бергә башкаручылар	Тормышка ашыру вакыты	Чараның инвалидлар өчен объектларның һәм хезмәтләрнең үтемлелеге күрсәткечләренең әһәмиятен күтәргә йогынты ясауның планлаштырылган нәтижәләре
1 кискәк Норматив базаны камилләштерү					
1.1.	Социаль инфраструктура объектларының һәркем өчен мөмкин булуына мониторинг үткәрү		ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР Социаль яклау бүлеге	2018 – 2020 еллар	Юкка чыгару максаты белән, үтемлелек таләпләрен бозу очракларын ачыклау
1.2	Социаль инфраструктура объектларын төзү һәм реконструкцияләүгә проектларны инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен яраклылык предметына Килештерү.	РДС35-201-99 «Инвалидлар өчен социаль инфраструктура объектларына керү мөмкинлеге таләпләрен гамәлгә ашыру тәртибе»	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР Социаль яклау бүлеге, Кукмара МР Башкарма комитеты	даими	Социаль инфраструктура объектларының һәркем өчен мөмкин булуын тәмин итү

			(инфраструктура үсеше бүлеге)		
1.3	Районның социаль инфраструктура объектларын гамәлгә керткәндә яисә реконструкцияләгәндә объектлар милекчеләренең шәхси мөрәжәгәте буенча тикшерү, объектларның инвалидлар өчен үтемлек таләпләренә туры килүе турында баяләмә бирү	РДС35-201-99 «Инвалидлар өчен социаль инфраструктура объектларына керү мөмкинлеге таләпләрен гамәлгә ашыру тәртибе»	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлығының Кукмара МР Социаль яклау бүлеге, Кукмара МР Башкарма комитеты (инфраструктура үсеше бүлеге)	2018 – 2020 еллар	Районның элементлар белән жиһазландыруга мохтаж булган социаль инфраструктура объектларын ачыклау
1.4	Дәүләт һәм муниципаль хезмәтләр күрсәтүнең административ регламентларына инвалидлар өчен үтемлек шартларын тәмин итүгә таләпләрне кертү	2014 елның 1 декабрдәге 419-ФЗ номерлы Федераль законның 26 статьясы	Кукмара МР Башкарма комитеты	2018 ел	Инвалидларга күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү
1.5	Инвалидлар ихтыяжлары өчен гамәлдәге объектларны тулысынча яраклаштыру мөмкинлеге булмаган очракта, хезмәтләрне дистанцион рәвештә яки өйдә күрсәтү турында нигезләмәләр эшләргә кирәк	«Россия Федерациясендә инвалидларны социаль яклау турында» 1995 елның 24 ноябрдәге 181-ФЗ номерлы РФ ФЗның 15 статьясы	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлығының Кукмара МР Социаль яклау бүлеге, Кукмара МР Башкарма комитеты	2018 ел	Инвалидларга күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү
II кисәк					
Кирәкле жайланмалар белән объектларны жиһазлауны да кертеп, инвалидлар өчен инфраструктура объектларына (транспорт чараларына, элемент чараларына һәм мәгълүмат чараларына) керү мөмкинлеге күрсәткеләренә мәгъләрен этаплап арттыру буенча чаралар					

2.1	<p>Биналарны адаптацияләү: - «Манзарас урта мәктәбе» МБГББУ, - «Кукмара 3 нче номерлы урта мәктәбе» МБГББУ, - «Ч.Айтматов исемендәге Кукмара 1 нче номерлы гимназиясе» МБГББУ, - Кукмара пгт. район мәдәният йорты, - «Ялкын» яшүсмерләр клубы Кукмара муниципаль районы Башкарма комитеты Инвалидларның һәм башка МГНнарның, аларның махсус ихтыяжларын исәпкә алып, тоткарлыксыз керә алу өчен һәм аларга хезмәт күрсәтү өчен: 1. Пандуслар урнаштыру; 2. Керү төркемен жайлаштыру; 3. Инвалид автотранспорты өчен парковка урыны булган керү мәйданын төзекләндерү; 3. Санитар-гигиена биналарын яраклаштыру.</p>	<p>«2014 — 2015 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү «Дәүләт программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 23 декабрдәге 1023 номерлы карары белән расланган «2014 - 2020 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү» Дәүләт программасына үзгәрешләр кергү хакында» 2015 елның 19 маендагы 358 номерлы ТР Министрлар Кабинеты карары 2014 — 2015 елларга «Уңайлы мохит» Ярдәмче программасы</p>	<p>Кукмара МР Башкарма комитетының Мәгариф, Мәдәният , Яшьләр һәм спорт идарәсе, Кукмара МР Башкарма комитеты</p>	<p>2018 - 2019 еллар</p>	<p>Инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәр өчен (мөстәкыйль хәрәкәт итү, хезмәт күрсәтүдән файдалану, кирәкле мәгълүмат алу вакытында кыенлыктар кичерүче кешеләр) хезмәт күрсәтүләргә һәм объектларга тоткарлыксыз транспорт үтемлеге тәмин ителәчәк</p>
2.2	<p>Стоматология бүлеген адаптацияләү «Кукмара үзәк район хастаханәсе» ГАУЗ Стоматология бүлеген инвалидларның һәм башка МГНнарның, аларның махсус ихтыяжларын исәпкә алып, каршылыксыз үтеп керү мөмкинлеге өчен адаптацияләү</p>	<p>«2014 — 2015 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү «Дәүләт программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 23 декабрдәге 1023 номерлы карары белән расланган «2014 -</p>	<p>- «Кукмара үзәк район хастаханәсе» ГБУЗ</p>	<p>2018 - 2019 еллар</p>	<p>Әлеге объектка һәм хезмәтләргә инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен тоткарлыксыз керү мөмкинлеге тудырылачак.</p>

		2020 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдем күрсәтү» Дәүләт программасына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 19 маендагы 358 номерлы ТР Министрлар Кабинеты карары			
2.3	Кукмара пгт. буенча инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен жәяүлеләр кичү урыннарын жайлаштыру.	«2014 – 2015 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдем күрсәтү «Дәүләт программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 23 декабрдәге 1023 номерлы карары белән расланган «2014 - 2020 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдем күрсәтү» Дәүләт программасына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 19 маендагы 358 номерлы ТР Министрлар Кабинеты карары 2014 — 2015 елларга «Уңайлы мохит» Ярдәмче программасы	Кукмара МР Кукмара ш.т. п. Башкарма комитеты, «Чиста шәһәр» ЖЧЖ;	2018 - 2019 еллар	Кукмара муниципаль берәмлегендә автомобиль юллары чикләрендә инвалидларның һәм халыкның аз хәрәкәтләнүче башка төркемнәренә хәрәкәтенең тоткарлыксыз булуын һәм иминлеген тәмин итү
2.4	Кукмара пгт. транспорт һәм урам-юл челтәрен инвалидларның социаль-әһәмиятле объектларга тоткарлыксыз үтеп керә алуын тәмин итүгә жайлаштыру (6.4 «Стойка урыны» һәм 8.17 «Инвалидлар» юл билгеләрен	«2014 — 2015 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдем күрсәтү «Дәүләт программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар	Кукмара МР Кукмара ш.т. п. Башкарма комитеты, «Чиста шәһәр» ЖЧЖ	2018 — 2019 еллар	Әлеге объектка һәм хезмәтләргә инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен тоткарлыксыз керү мөмкинлеге тудырылачак.

	урнаштыру)	Кабинетының 2013 елның 23 декабрдәгә 1023 номерлы карары белән расланган «2014 - 2020 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү» Дәүләт программасына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 19 маендагы 358 номерлы ТР Министрлар Кабинеты карары 2014 – 2015 елларга «Уңайлы мохит» Ярдәмче программасы			
2.5	«Зилант» балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе, «Олимп» балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбе биналарын инвалидлар өчен жайлаштыру	«Уңайлы мохит» программасы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе	2018 - 2019 еллар	Санитар-гигиена биналарын яраклаштыру Керү төркемен яраклаштыру Биналар эчендә хәрәкәт итү юлларын яраклаштыру Территорияләргә яраклаштыру
2.6	Түбән идәнле автобуслар сатып алу	«2014 – 2015 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү «Дәүләт программасын раслау турында» Татарстан Республикасы Министрлар Кабинетының 2013 елның 23 декабрдәгә 1023 номерлы карары белән расланган «2014 - 2020 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү» Дәүләт	Кукмара МР Башкарма комитеты - «Кукмара-Транс» ЖЧЖ;	2018 - 2019 еллар	. Инвалидлар һәм халыкның башка аз хәрәкәтләнүче төркемнәр өчен (мөстәкыйль хәрәкәт итү, хезмәт күрсәтүдән файдалану, кирәкле мәгълүмат алу вакытында кыенлыклар кичерүче кешеләр) хезмәт күрсәтүләргә һәм объектларга тоткарлыксыз

		программасына үзгәрешләр кертү хакында» 2015 елның 19 маендагы 358 номерлы ТР Министрлар Кабинеты карары 2014 — 2015 елларга «Уңайлы мохит» Ярдәмче программасы			транспорт үтемлелеге тээмин ителәчәк
2.7	Авыл мәдәният йортларын инвалидлар өчен яраклаштыру.	«2014-2020 елларга Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү» дәүләт программасы, «Уңайлы мохит» ярдәмче программасы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе	2018 - 2019 еллар	Мәдәният объектының инвалидлар һәм башка халыкның аз хәрәкәтләнүче төркемнәре өчен уңайлы булуы
III Кисәк Инвалидларга күрсәтелә торган хезмәтләрнең үтемлелеге күрсәткечләрен, организмның бозылган функцияләрен исәпкә алып, этаплап арттыру буенча чаралар, шулай ук объектлардан һәм хезмәтләрдән файдалануга комачаулаучы киртәләргә жипеп чыгуда аларга ярдәм күрсәтү.					
3.1	«Кукмара районы халыкны эш белән тээмин итү үзәге» ДБУ аша инвалидларны эшкә урнаштыру	«Инвалидлар хокуклары турында конвенцияне ратификацияләүгә бәйле рәвештә инвалидларны социаль яклау мәсьәләләре буенча РФ аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында» 419 номерлы ФЗ 15 ст.	«Кукмара районы халыкны эш белән тээмин итү үзәге» ДБУ	Даими	Инвалидларны эшкә урнаштыруда ярдәм күрсәтү
3.2	Түләүсез (1,2 төркем инвалидлар өчен), ташламалы (3 төркем инвалидлар өчен) музейга бару	«Мәдәният турында» «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы законы проектының 17 статьясы	Кукмара МР «Туган якны өйрәнү музей» МБУ	Даими	Инвалидлар өчен реабилитация чаралары күләмен арттыру, конституциячел хокукларны гамәлгә ашыру һәм аларның жәмгыятьтә

					интеграцияләнүен тизләтү
3.3	Кукмара район мәдәният йортында һәр мәдәни-күңел ачу чарасына инвалидлар өчен 10-15 урын бүлөп бирү	«Мәдәният турында» «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы законы проектының 17 статьясы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе	Даими	Инвалидлар өчен реабилитация чаралары күләмен арттыру, конституциячел хокукларны гәмәлгә ашыру һәм аларның жәмгыятьтә интеграцияләнүен тизләтү
3.4	Районның социаль учреждениеләре базасында өлкән инвалидлар һәм инвалид балалар өчен сабантуйлар оештыру һәм үткәрү	Кукмара районы социаль яклау учреждениеләре чараларының Татарстан Республикасы Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара муниципаль районындагы ОСЗ башлыгы тарафыннан ел саен раслана торган планы	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР социаль яклау учреждениеләре	ел саен	Инвалидлар өчен спорт-ярыш һәм мәдәни-күңел ачу чаралары
3.5	Инвалидлар декадасын үткәрү кысаларында чаралар оештыру	БК житәкчесе тарафыннан ел саен раслана торган чаралар планы	Кукмара МР Башкарма комитеты	ел саен	Инвалидларның проблемаларына жәмәгатьчелек игътибарын жәлеп итү, аларга ярдәм күрсәтү һәм аларга ярдәм итү максатларында чаралар
3.6	Мөмкинлекләре чикләнгән балалар һәм яшүсмерләр өчен Тернәкләндерү үзәгендә чаралар оештыру: - Кукмара районы халыкны эш белән тәмин итү үзәге белән берлектә инвалид балалар өчен жәйге хезмәт	«Шәфкатъ» РҮ чаралары планы, ул ел саен РҮ директоры тарафыннан раслана	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР социаль яклау бүлегә	ел саен	Инвалид балалар һәм еш авыручы балалар өчен тернәкләндерү чаралары үткәрү

	лагере оештыру; - инвалид балаларның ата-аналары өчен гамәли ижат буенча мастер-класслар, йомгаклау күргәзмәләре һәм инвалид балалар кул эшләнмәләре күргәзмәләре оештыру һ. б.				
3.2	«Тылсым» халыкка социаль хезмәт күрсәтү комплекслы үзәге күчмә бригадасының хәрәкәттә проблемалары булган инвалидларның өенә барып эшләве	«Тылсым» халыкка социаль хезмәт күрсәтү үзәге нигезләмәсе	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР Социаль яклау бүлгә	Даими	Район инвалидларына медицина реабилитациясе, психологик ярдәм күрсәтү
3.8	Бушлай ксерокопия ясау, мәгълүматны электрон йөртүчеләргә күчерү, уку залыннан китаплар бирү, Интернеттан файдалану	«Мәдәният турында» «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы законы проектының 17 статьясы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе	Даими	Мәгълүмати тигезсезлекне бетерү, шәһәр халкының, шул исәптән инвалидларның да, мәгълүмати-коммуникацион технологияләрне куллану мөмкинлеген тәмин итү
3.9	Инвалидлар өчен һәм алар катнашында мәдәни-ял, танып-белү чаралары һәм концерт программалары оештыру һәм үткөрү	«Мәдәният турында» «Татарстан Республикасы Законына үзгәрешләр кертү хакында» Татарстан Республикасы законы проектының 17 статьясы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Мәдәният идарәсе	2018 – 2020 еллар	Инвалидлар өчен реабилитация чаралары күләмен арттыру, конституциячел хокукларны гамәлгә ашыру һәм аларның жәмгыятьтә интеграцияләнүен тизләтү. Мөмкинлекләре чикләнган кешеләрнең ижади казанышларын һәм талантларын күрсәтү

3.1 0	«Зилант» балалар-яшүсмерләр спорт мәктәбендә инвалид балалар белән уку-тренировка дәресләре	«Зилант» спорт мәктәбе уставы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе	уку елы дәвамын да	Инвалидлар өчен тернәкләндерү чаралары күләмен арттыру. Мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең спорт казанышларын күрсәтү
3.1 1	«Аргамак» спорт командасының төрле категория инвалидлар арасында (өлкәннәр) спортның төрле төрләре буенча ТР беренчелекләрендә һәм чемпионатларында катнашуы	ТР спорт чаралары һәм физкультура чараларының календарь планы	Кукмара МР Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе, ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР Социаль яклау бүлгеге	Ел дәвамын да	Инвалидлар өчен тернәкләндерү чаралары күләмен арттыру. Мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең спорт казанышларын күрсәтү
3.1 2	Инвалидларның мөмкинлекләрен исәпкә алып, спортның мөмкин булган төрләре буенча Спартакиада уздыру	ТР КМР спорт чараларының календарь планы	Кукмара муниципаль районы Башкарма комитетының Яшьләр эшләре һәм спорт идарәсе, ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР Социаль яклау бүлгеге	Ел дәвамын да	Инвалидлар өчен тернәкләндерү чаралары күләмен арттыру. Мөмкинлекләре чикләнгән кешеләрнең спорт казанышларын күрсәтү
3.1 3	Халыкны эш белән тәмин итү өлкәсендә инвалидларга хезмәт күрсәтүче хезмәткәрләрне укыту	2014-2020 елларда Татарстан Республикасы гражданнына социаль ярдәм күрсәтү дүрләт программасы	«Кукмара районы халыкны эш белән тәмин итү үзәге» ДКУ	2018 – 2020 еллар	Халыкны эш белән тәмин итү өлкәсендә дүрләт хезмәтләре күрсәтү урынына инвалидлар өчен уңайлы мохит булдыру

IV кисәк

Инвалидлар белән эшләүче белгечләренә инвалидлар өчен объектларның, хезмәтләренә үтемләгән тәмин итүгә һәм аларны куллануда яки

алуда (аннан файдалану мөмкинлегендә) ярдәм күрсәтүгә бәйле мәсьәләләр буенча укыту яки инструкция чаралары.					
4.1	Белгечләрне сурдотәржемә буенча укырга жибәрү.	«Инвалидлар хокуклары турында конвенцияне ратификацияләүгә бәйле рәвештә инвалидларны социаль яклау мәсьәләләре буенча РФ аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында » 419 номерлы ФЗ 15 ст.	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе социаль яклау бүлгеге	2018 – 2020 еллар	Ишетү буенча инвалидлар белән аралашырга өйрәтелгән белгечләр саны артачак. Ишетү буенча инвалидларга хезмәт күрсәтү сыйфаты яхшырачак.
4.	Белгечләрне укыту өчен жибәрү Күрсәтелә торган хезмәтләрнең һәм объектларның инвалидлар өчен үтемлелеген тәмин итү, кирәкле ярдәм күрсәтү мәсьәләләре буенча, белгечләрне укыту (инструкцияләү) өчен жибәрү.	«Инвалидлар хокуклары турында конвенцияне ратификацияләүгә бәйле рәвештә инвалидларны социаль яклау мәсьәләләре буенча РФ аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында » 419 номерлы ФЗ 15 ст.	ТР Хезмәт, халыкны эш белән тәмин итү һәм социаль яклау министрлыгының Кукмара МР Башкарма комитетының Мәгариф идарәсе социаль яклау бүлгеге	2018 — 2019 еллар	Инвалидлар белән эшләргә өйрәтелгән белгечләр саны артачак. Инвалидларга хезмәт күрсәтү сыйфаты яхшырачак.
4.3	Халыкка хезмәт күрсәтүче учреждениеләр хезмәткәрләренә инвалидларга хезмәт күрсәтү мәсьәләләре буенча алар өчен уңайлы форматта инструкцияләр (укыту) үткөрү	«Инвалидлар хокуклары турында конвенцияне ратификацияләүгә бәйле рәвештә инвалидларны социаль яклау мәсьәләләре буенча РФ аерым закон актларына үзгәрешләр кертү хакында » 419 номерлы ФЗ 15 ст.	ТР Хезмәт, мәшгульлек һәм социаль яклау министрлыгының социаль яклау бүлгеге, Мәгариф, мәдәният, яшьләр эшләре һәм спорт, Башкарма комитет, Кукмара МР Советы идарәсе	2018 - 2019 еллар	Инвалидларга күрсәтелә торган хезмәтләрнең сыйфатын күтәрү

2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит»

Ярдәмче программасына 2 нче кушымта

2018 – 2020 елларга «Уңайлы мохит» ярдәмче программасы нәтижеләрен бәяләү индикаторлары

Күрсәткеч атамасы инвалидлар өчен объектларның һәм хезмәт күрсәтүләрнең үтемлелеге	Үлчәү берәмлеге	2018 ел	2019 елы	2020 елы
1. 2016 елның 1 июненнән файдалануга кертелгән халыкка хезмәт күрсәтелә торган социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасы объектлары, шулай ук халыкны йөртү өчен файдаланыла торган тулысынча инвалидлар өчен объектларның һәм хезмәтләрнең үтемлелегенең тиешле таләпләренә туры килә торган транспорт чаралары (яңадан кертелә торган һәм халыкны ташу өчен файдаланыла торган объектларның һәм транспорт чараларының гомуми исәбеннән)	% ларда	70	100	100
2. 2016 елның 1 июненнән соң аларда капитал ремонт, реконструкция, модернизация үткәрү нәтижәсендә инвалидлар өчен объектларның һәм хезмәтләрнең үтемлелеге таләпләренә тулысынча туры килә торган социаль, инженерлык һәм транспорт инфраструктурасының гамәлдәге объектларының чагыштырма саны (капитал ремонт, реконструкция, модернизация үткән объектларның гомуми саныннан).	% ларда	0	33	66
3. Инвалидларның шәхси мобильлеге һәм бина (кирәк булганда - объект территориясе буенча) буенча мөстәкыйль хәрәкәт итү мөмкинлеге булган объектларның чагыштырма саны һәм шул исәптән: 3.1. инвалидлар өчен билгеләнгән автотранспорт чаралары стоянкалары; 3.2. жайлаштырылган лифтлар (булганда); 3.3. поручни; 3.4. пандуслар; 3.5. үтә алырлык керү төркемнәре; 3.6. ирекле санитар-гигиена бүлмәләре; 3.7. стеналардагы ишек уемнарының, баскыч маршларының, майданчыкларның житәрлек киңлеге.	% ларда	70	100	100

4. Күрү һәм мөстәкыйль хәрәкәт итү функциясе нык бозылган инвалидларны озатып бару һәм аларга ярдәм күрсәтү белән тәэмин ителгән объектларның чагыштырма саны	% ларда	100	100	100
5. Аларның тормыш эшчәнлегенә чиклүүләрне исәпкә алып, санитар-гигиена нормаларына туры килә торган шартларда эшләүче инвалидларның өлеше (эшләүче инвалидларның гомуми саныннан)	% ларда	5	5	5
6. Халыкка хезмәт күрсәтүче һәм инвалидлар белән эшләү өчен алар өчен объектлардан һәм хезмәт күрсәтүләрдән файдалану мөмкинлеген тәэмин итүгә бәйлә мөһимләшкән буенча Россия Федерациясе законнары һәм Татарстан Республикасы законнары нигезендә инструкция яки уку узган хезмәткәрләр(халыкка хезмәт күрсәтүче хезмәткәрләрнең гомуми саныннан).	% ларда	1	2	3
7. Инвалидларга объект персоналы яки социаль хезмәтләр ярдәмендә күрсәтелә торган өлкәдә хезмәт өлеше (күрсәтелә торган хезмәтләрнең гомуми саныннан).	% ларда	40	50	60
8. Административ-боеру акты белән инвалидларга хезмәт күрсәткәндә ярдәм күрсәтү йөкләнгән оешмалар хезмәткәрләрнең өлеше (халыкка әлеге хезмәтләрне күрсәтүче персоналның гомуми саныннан).	% ларда	2	3	4
9. Объектларның һәм аларга күрсәтелә торган хезмәтләрнең үтемлегенә паспортлары булган өлкәдә объектларның чагыштырма саны (гомуми саннан)	% ларда	100	100	100
10. Өстенлекле объектларның гомуми исәбендә инвалидлар һәм башка МГН өчен өстенлекле социаль, транспорт, инженерлык инфраструктураларының өстенлекле объектлары өлеше	% ларда	45	45	45
11. Әлеге категориядә халыкның гомуми исәбендә даими рәвештә физкультура һәм спорт белән шөгыльләнүче 6 яшьтән 18 яшькә кадәр мөмкинлекләре чикләнгән затлар һәм	% ларда	15	15	15
12. Инвалидларның гомуми исәбендә халыкның инвалидлар проблемаларына мөнәсәбәттен уңай бәяләүче инвалидлар өлеше	% ларда	49,6	49,7	49,8